

Domoljub

V Ljubljani, 21. aprila 1938

Celo 51 • Štev. 16

Z neupogljivim pogumom — naprej!

Mnogo se danes piše o težkem položaju slovenskega kmeta. »Domoljub« je že ponovno ugotovil sedanje nepovoljno stanje kmečkega stanu in s tem dokazal, kako mu je pri sreči usoda slovenske kmečke domačije, na kateri stoni vsa naša narodna moč in iz katere raste največ blahtnih sadih naše narodne bodočnosti.

V nekaterih šlankah je bilo ugotovljeno, da mora vsaka naša prava agrarna (kmetijska) politika sloneti na načelu, da si je treba ustvariti trdni in trajno zanesljivi trg za naše kmetijske pridelke doma, ne jih pa v prvi vrsti iskati v tujini. Da bo pa ustvarjen domači trg, je treba v Sloveniji dvigniti obrt in industrijo, kamor bo šel del kmečke mladine, ki na grudi ne bo mogla ostati, in kamor bo kmet prodajal svoje pridelke.

Ta ugotovitev je točna. Nekam je z otroki kmečkih družin treba: vsi ne bodo mogli ostati na kmetiji. Tudi za kmetijske pridelke je nekje treba dobiti stalen domači trg in jim na ta način zagotoviti primerne, kar moč stalne cene, da bo kmečki gospodar lahko vsaj prihlično zanesljivo preračunal, kako bo mogel uspešno gospodariti. To so naloge, ki se jih bo treba po načrtu in temeljito lotiti; se jih bo treba moralni vsi, ki jim je nalogo, da skrbiijo za kmeta, njegov obstoj in napredek: javna oblast, kmetijska zbornica pa tudi stanovske in strokovne organizacije slovenskega kmeta, med katerimi je na prvem mestu Kmečka zveza. In tu smo pri točki, o kateri je treba zapisati v zvezi z zgoraj omenjenim nekaj misli.

Čisto jasno je in mora biti vsakomur, da pri vseh teh prizadevanjih za ohranitev in napredovanje slovenskega kmečkega stanu brez krepkega sodelovanja tega stanu samega ne pojde. Če pa brez kmetove močne volje po izboljšanju položaja, v katerem so danes (bodimo pravični na vse strani in se nikomur ne laskajmo, ker to škoduje) nahaja ne brez sleherne svoje krivde, ne bomo uspeli, potem je treba pri vsem delu za slovenskega kmeta računati s kmečkim človekom. Vemo pa, da človek ne živi od same snovi (materije), ker človek ne živi od samega telesa, marveč ima tudi dušo in duševne potrebe, pa tudi duševno, notranje razpoloženje. Vemo tudi, da je pri vsakem delu, pri slehernem pokretu, ki si prizadeva zajeti mnogo ljudi za dosego stavljenega cilja, treba upoštevati tudi notranje, duševno nastrojenje posameznika in po njem množice. Slab bi bil voditelj, slab vojskovodja, ki ve, da je od pripravljenosti njegove armade odvisna ali zmaga ali poraz, pa bi računal zgolj na telesne moči in zunanje okoliščine, notranjo, duševno moč, iz katere raste junaštvo,

črtev in samoopoved, bi pa s neprimernimi besedami uničil, namesto, da bi jo podžgal in razvnel.

Nekajkrat je bilo že na raznih mestih zapisano: slovenski kmet je na tleh. Govori se o strašnih številkah, o obupni bedi, o ne vzdržnosti položaja. Pišejo o vaseh, kjer ni v vasi niti »kovač« (namreč onega, ki zanj lahko nekaj kupiš!), kjer ni v hišah niti za sol. Položaj se slika v najbolj črni barvah.

Kako je s kmetom na tleh? V gospodarstvenem pogledu je res kmet v težkem položaju, ali na tleh ni, vsaj tako ne, da ne bi mogel vstati. In da si bo mogel polagoma pomagati, se je vendarle že nekaj storilo (brisanje polovice dolgov, postopna oživitve kmečkih posojilnic itd.). Storit bo seveda treba še mnogo z velikopoteznostjo, ki se je bomo morali tudi Slovenci naučiti.

Toda na drugi strani se lahko postavi trditvi o kmetu na tleh druga nič manj resnična, ki zadeva njegovo duševno stran: naš kmet se je pričel zavedati samega sebe in svoje stanovske moči. In ta pojav je izredno važen in ima za bodočnost slovenskega kmečkega stanu ogromen pomen. Tako velik pomen, da lahko upravičeno zapišemo: slovenskemu kmetu se v kljub težkim časom bodočnosti ni treba bati, ker je začutil moč stanovske skupnosti. In kdor našemu kmetu želi dobro, mu te vere v lastno moč ne sme ubijati. Boste odgovorili: »Olepševanje dejanskega stanja nič ne pomaga. Kmet propada! — Zakaj propada?

Poslušajte zgodbo, ki je resnična kot amen v Očenašu in ki je zgled za sto, tisoč in še več čisto podobnih zgodb. Živel je kmetič, ki je imel zelo majhno posestvice in veliko kopicu otrok. Bil je res majhen kmečki obrtnik brez »patent«, ali tisto, kar je zaslužil, je

po večini dobil plačano v naravi, kakor bi dobil tudi, če bi hodil v »tabrhc. Nič ni imel, ko je začel na svoje, kakor pridne roke in ped zemlje od obeta. Pa je postavil hišico in vzgojil lepo število otrok. Si mislite: bilo je v onih dobrih časih pred vojno. Zares v onih časih je bilo, pa dostikrat ni bilo pri hiši belča za sol in smrdljivec, noben otrok ni imel pozimi lastnega zimekega plašča, tudi kruha je sem in tja zmanjkalo. Večina otrok ni spala na postelji — pa so danes ti otroci, sposobni za življenje in se jim ne godi slabo. Nobenemu. Zakaj pri hiši je bilo zaupanje — in je še danes — v silo in uspeh lastnega premišljenega prizadevanja, s katerim se je mogoče izkoptati iz vseh težav in nesreč. Če povem še, da je bila mati po dvanaistem otroku leto dni na postelji in je nato gospodinjstvo prevzela najstarejša 20 let stara hčerka, bo slika popolna. In iz te družine je ta, ki vam te vrstice piše.

Družina ni propadla. Tudi posestvo ne. Zakaj bi propadla druga? In če propadajo, zakaj propadajo? Kdo je na tleh? Tisti in samo tisti, ki je zgubil vero v svojo lastno moč. Mi vemo, da te vere slovenski kmet ni zgubil, saj prav zadnja leta kažejo ravno nasprotno. In kar moramo danes z vsem poudarkom kmetu povedati, je tole: Ne obupuj! Ne pusti, da te tvoj težki položaj in razne neugodne ugotovitve drugih zavedejo v malodušnost! Pravijo, da je pri bolnem človeku trdna volja, da hoče ozdraviti, več vredna kot kopica zdravil. Težko je danes kmetu zares, toda vzemite zgodovinske knjige v roke in berite: še vse hujše čase so preživeli naši predniki, pa so obstali in nam lepo slovensko zemljo obranili. Tudi mi jo hočemo! Kmet mora dobiti pravice, ki mu gredo, mora pa tudi sam svoj del doprinesiti, da se bodo časi zboljšali. Ta svoj delež bo pa doprinesel le, če bosta njegovo srce in duša polna neuklonljivega poguma in vedrega samozaupanja.

Kako bo z novimi posojili?

Posojilnice so oživele. Vlagatelji dobivajo denar. Za vse potrebe jim je zadoščeno. Le za to ne, da bi denar nosili drugam, posebno ne v zavode, kjer za kmeta ni kredita.

Tudi posojila so potrebna

Sedaj se pa oglašajo tudi kmetje, ki bi radi posojila. Toliko je stvari v gospodarstvu, za katere je nujno potrebno imeti denar. Zato bi bilo prav zaželjeno, da komično posojilnice odprejo svoje blagajne tudi za dovoljevanje posojil, ne pa samo za izplačevanje vlog. Saj posojilojemalci tudi že šest let niso nič dobili, saj so oni tudi šest let zaman čakali kakor vlagatelji. Res je to, toda njihov čas še ni

prišel. Sele, ko bodo vsi vlagatelji zadovoljni in pomirjeni, potem pridejo na vrsto posojilojemalci, potem bodo začele posojilnice z dovoljevanjem posojil.

Večja previdnost pri posojilih

Glode novih posojil bo pa stvar nekoliko drugačna, kakor je bila pred krizo. Posojilnice bodo pri dovoljevanju posojil bolj stroge, bodo dovoljevale le manjša posojila in še ta posojila le za krajši rok.

Zakaj naj posojilnice bolj strogo postopajo? Zato, ker so se v prejšnosti marsikaj naučile. Zlasti so videle to, da se je mnogokrat posojilo porabilo za negospodarske na-

mene, da se je posojilo naravnost zapravilo, namesto da se uporabi izključno le za gospodarstvo, za njega izboljšanje in napredek. Že od Raiffeisena imajo kmečke posojilnice to važno nalogo, da gledajo, čemu je posojilo namenjeno in če se res posojilo za ta namen porabi.

Manjša posojila

Zakaj pa bodo dovoljevale le manjša posojila? Obrok denarja začenja polagoma. Denarja še daleč ni toliko, kot ga je bilo pred krizo. Novih vlog v posojilnice priteka malo ali skoraj nič. Pa tudi posojiljemalci zaenkrat še ne prenesejo večjih posojil, ker so od krize preveč oslabljeni, da bi mogli plačevati vsakolotne obresti in zraven odplačevati še glavnico. Poleg tega so mnogi posojiljemalci sedaj dolžniki Privilegirane agrarne banke in imajo le tej odplačevati vsakoletni obrok. Drugi so pa zopet pri Priv. agrarni banki v obvezi kot poroki in plačniki. Na dolžnikih enako kakor na njihovih porokih pa bremeni vknjižba Agrarne banke po sili zakona s pravnstveno pravico, četudi mogoče v zemljiški knjigi zaenkrat še ni izvedena.

Posojila le za krajši rok

Zakaj le posojila za krajši rok? Posojilnice so večinoma pod zaščito. Uredba o zaščiti denarnih zavodov pa dovoljuje zaščitenim zavodom le dovoljevanje kratkoročnih posojil. Posojilnice morajo zelo paziti na likvidnost, ker amo krizo komaj še preboleli. Ravno zaradi tega smejo dovoljevati le kratkoročna posojila, da se denar hitro vrača. Naposled so pa tudi kmečke posojilnice po načelih Raiffeisena celo v normalnih časih smele dovoljevati posojila na največ štiri leta, torej redoma tudi le na krajši rok. Ker se dajejo le manjša posojila, pomenijo ta posojila za kmeta le prehodno pomoč do nove letine, t. j. do jeseni. Treba je nakupiti orodje, treba je kupiti vola ali konja, treba je plačati zaostali davek; gotovine ni in nujno potrebno je posojilo, toda le do jeseni, ko bo za pridelke mogoče dobiti gotovino in posojilo vrniti. Ta posojila torej predstavljajo le kratkoročni obratni kapital za kmetovo gospodarstvo in ako je ta obratni kapital izposojen, se mora ob novini v jeseni vrniti. Srednjeročna posojila za zgradbo gospodarskih poslopj, za izboljšanje zemlje, za nabavo poljedelskih strojev pa za enkrat niso mogoča, ker bi jih kmet mogel vračati šele tekom treh do petih let.

Kaker bodo pritekale nove vloge, tako bodo mogoča posojila

Kdaj pa bodo mogoča posojila v večjih vsotah in za daljši rok? To je odvisno od tega, kako se bo kmetijsko gospodarstvo popravilo in kako bodo na drugi strani posojilnice zopet začele dobivati v svoje blagajne kmečke prihranke. Moramo reči, da so se vlagatelji zaradi dolgotrajne denarne krize posojilnicam precej odtujili. Potrebno je, da si posojilnice zopet pridobijo zaupanje vlagateljev. To je tudi razlog, zakaj mora denar biti sedaj prvenstveno ali celo izključno na razpolago samo vlagateljem.

Posojilnice bodo mogle svojo nalogo glede dovoljevanja nizkoobrestnih posojil kmetovalcom za izboljšanje gospodarstva vršiti le v toliko, kolikor bodo uživale zaupanje vlagateljev. Zato pa moramo sedaj vsi, tudi posojiljemalci, delati na to, da domača posojilnica zbere vse prihranke svojega okoliša, da ti prihranki ne gredo v mesta in v denarno

Vlada se briga za železničarje

Ono nedeljo je na shodu železničarjev v Mariboru povzel besedo tudi minister dr. Krek. Ta je uvodoma poudarjal, da je sedanja JRZ tista stranka, ki s svojimi voditelji dr. Stojadinovičem, dr. Korošcem in dr. Spahom posveča vso pažnjo železničarskemu stanu. Čeprav ima dr. Korošec v sedanji vladi drugo ministristvo, se živo zanima za vsa železničarska vprašanja ter se vedno zavzema za njih pravilno in pravilno rešitev. Gospod minister je nato podal pregledno poročilo o našem notranjem položaju, potem pa svoja izvajanja posvetil delu vlade za koristi železničarjev. Železničarsko vprašanje je del vprašanja državnega uslužbenstva, kateremu je sedanja vlada morala pred dvema letoma znižati prejemke, ker je ob prevzemu oblasti našla prazne državne blagajne. Čim pa se je stanje državnih blagajn zboljšalo, je vrnila svojim nameščencem del odtegljajev, vendar ni mogla vsega, ker je morala presežek svojih roračunskih dohodkov porabiti za popravilo starih železniških prog, ki jih je prejšnja vlada tako zanemarila, da smo imeli nesreče, ki jih je povzročilo strahotno stanje našega železniškega omrežja. Gotovo pa imajo železničarji sedaj občutek, da se bliža čas izboljšanja, saj vozijo po naših progah polne vlake, kar odpira državni blagajni nove vire dohodkov, iz katerih bo mogoče železničarjem dati, kar jim po pravici gre. Vlada na železniško osebje ni nehala misliti ter je v okviru možnosti ugodila njihovim željam. Prometni minister je dobil pooblastilo za novo k zakonu, ki bo uredil železničarska vprašanja. Imenovana je še komisija, ki dela na tej noveli. V letošnjem finančnem zakonu je rešeno vprašanje starih in kronskih upokojenec, ki se prevedejo na dinarske upokojenec.

Pripravlja se dodatek k delavskemu pravilniku, ki bo uredil starostno zavarovanje vsega železničarskega delavstva, nastavljenega in

nenastavljenega. Zaposlitev delavstva bo mejna. Nov pravilnik bo predvideval stalno število delovnih ur in število tega delavstva.

Izdelan je pravilnik o službeni obleki, ki bo izdatke državne blagajne povečal za 8 milijonov dinarjev. Z njim bodo tozadavni pripevki nižjemu uslužbenstvu zvišani za 50%. Generalna direkcija pripravlja nov pravilnik, ki predvideva izboljšanje posebnih dohodkov osebja. Pri starem pravilniku so slovenski železničarji bili prikražani za 50%. Podpisani je že pravilnik o izpitih, ki jih morajo v svrhu napredovanja polagati železničarji, pa jih niso mogli polagati, ker ni bilo pravilnika, in so bili zato občutno oškodovani.

Željam železničarjev po novih voznih olatjavah je prometni minister ugodil. Vsi uslužbenci imajo pravico do brezplačne selitve po železnici, upokojeneci dobijo namesto dosedanjih 24 48 voženj in neomejeno število voženj do 60 km. Uradniki dobijo letno eno brezplačno karto za svojo služinčad. Letne karte za otroke upokojenecov so dovoljene. Veljavnost za mesečne karte se poveča na 30 km. Ukinjena je taksa na delavske uputnice. Tudi delavci dobijo popust za prevoz pohištva po železnici. Znižane so tudi tarife za prevoz živil, gradbenega materiala za železničarje.

Vse to je dokaz, da ima sedanja vlada smisel za vprašanja železničarskih družin in da se trudi ugoditi železničarskim zahtevam, v kolikor je pač bilo možnosti.

Vlada bo vso svojo pozornost posvetila ustanovi državnih železnic in bo s tem ustvarjala lepše življenje železničarjev. Ob koncu je gospod minister pozval vse delavce v strokovnem klubu, da politikom pri njihovem delu pomagajo in v tem sodelovanju ustvarjajo jasno, da se bodo mogli veseliti vzajemnih uspehov.

Neodložljivo vprašanje

»Slovenec« z dne 15. aprila 1938 je priobčil neko okrožnico Ljubljanske sokolske župe. Iz nje je razvidno, da se je Sokol v Sloveniji začel pečati z organiziranjem neklih tajnih priprav in da bi se pokazalo, ali organizacija deluje »strogoredno« ali ne, na skrivaj skliče od časa do časa »obrambni zbor«, kar Sokoli sami med seboj imenujejo »hajdučki sastanak«, navadno na nedeljo zjutraj in traja ves dan. Lansko leto, 9. maja, se jih je ob taki priliki zbralo v Ljubljani 3218, letos pa mislijo na ta način zbrati 13.000 ljudi, vse, kar je sokolskega na področju te župe, do 60. leta starosti. Gotovo je, da Sokol tega načina organizacije nima v tistih pravilih, ki so javnosti na razpolago, zlasti pa mu tega ne bi bilo treba v osvobojeni državi, kjer mu vse stopnje ob-

zavode, v katerih za kmeta ni kredita. Sedaj je boj kot kdaj treba poudariti to misel, da morajo biti posojilnice naše kmečke banke, v katere na eni strani nosijo kmetje svoje prihranke, na drugi strani pa dobivajo potrebna posojila. Naše posojilnice so tej nalogi dorastle in so jo do denarne krize sijajno vršile v veliko korist kmečkega gospodarstva. Vršile jo bodo lahko sedaj po dolgotrajni krizi, če jim bodo vlagatelji vrnili svoje zaupanje. Tu se bo pa pokazalo, koliko velja naša kmečka skrupnost, naša kmečka zavednost.

lasti omogočajo popoln javen razmah — če ima v tej osvobojeni državi poštene namene. Tajnost je zmeraj znamenje, da nekdo nekaj pripravlja, kar ne sme prezgodaj priti na dan. Ob takih prilikah se ljudstvo znova izprašuje, kaj neki se je začelo skrivati za slovenskim Sokolom, da tako prikriva neke priprave. Da mu je vzgojna osnova brezverstvo in najbolj grobi materializem, priznava sam, v novejšem času najbolj v svojem glasilu »Sokol« z dne 1. aprila 1938, kjer se zavzema za neko moral, ki izvira »iz znanosti in naroda« in dopušča popolno svobodo. Takemu nazoru je treba dati samo še primerno zastavo in znamenje, pa je izrazilo komunistično brezboštvo. Glavni protimarksistični odbor v Beogradu pa poroča, da se v doslej nacionalni Šumadiji javlja močan komunistični val. Ni čudno, če se je taka morala skrivala za nacionalisti. Veseli bi bili Sokola, če bi slovenski Sokol vodil mlade moči k izgraditvi kremenitih značajev, če bi gojil »zdravega duha v zdravem telesu« in cenil krepost, veseli bi ga bili kot tekmeča. Če pa goji brezboštvo, ki mu je za mladinsko vzgojo naravnost izhodišče, ga pa ne moremo biti veseli, ker vidimo, kam brezboštvo vsako družbo in vsako državo pripelje. Zato čimdalje bolj prodira prepričanje, da je s Sokola treba vzeti značaj državne organizacije, da postane — če ima življenjske sile v sebi — državljanska organizacija, kakor tudi drugih.

KAJ JE NOVEGA

OSEBNE VESTI

d Kraljevska družina. Kralj Peter, kraljica Marija in kraljeviča Tomislav in Andrej so zapustili Beigrad in se odpeljali v gradič Miločer ob Jadranskem morju, kjer so ostali za velikonočne praznike.

DOMAČE NOVICE

d Birmanje v ljubljanski škofiji. Vrstni red birmanja je spremenjen sledeče: Sv. Križ ob Krki dne 27. aprila, Cerklje ob Krki dne 28. aprila, Catež ob Savi dne 29. aprila in Velika Dolina dne 30. aprila.

d Spomenik devetim žrtvam plazu pod Storžičem na tržiškem pokopališču so blagoslovili v nedeljo 18. aprila.

d 75 letnik je postal Anton Gantar iz Hovbova pri Stari Oselici. Je že 48 let naročen na Domoljuba. Bog živi starčka še mnogo let!

d Državna pomoč za gradnjo šolskih poslopij. Prosvetni minister je podpisal odlok glede graditve šolskih poslopij v proračunskem letu 1938-39. Iz razpoložljivih kreditov so v te svrhe določeni naslednji zneski: za dravsko banovino 200.000 din, za savsko 230.000 din, za vrbsko 450.000 din, za primorsko 200.000 din, za drinsko 370.000 din, za zetsko 340.000 din, za dunavsko 350.000 din, za morasko 400.000 in za vardarsko 460.000 din. — Če bi bila pri vsaki vsoti vsaj še ena ničla, bi komaj zadostovalo. Vendar, hvala tudi za to pomoč!

d 8urni delovni dan vpeljejo s 1. majem v vseh zagrebških trgovinah in poslovalnicah.

d Pozeba. Mráz je skoraj po vsem Dolenjskem poškodoval vinograde, uničil letošnji pridelek orehov in breskev. Tudi zgodnje češnje, ki so že cvetele, ne bodo dale pridelka. Oni ponedeljek jutraj je bila zemlja zmrznjena kakor pozimi. Burja je brila, da je bilo težavno zunaj hoditi.

d Vse se organizira. Krvodajalci so se v Ljubljani združili v posebno organizacijo. Društvo šteje zdaj 40 članov, med njimi dve ženski. Lani so dali 158 litrov krvi za 212 primerov pretoka krvi. Društvo skrbi za red in se bori proti nepošteni konkurenci ter za boljše plačilo krvodajalcem, ki ta svoj poklic vrše večično zaradi neugodnih gnotnih razmer in brezposelnosti.

d Mednarodno šahovsko tekmovanje je bilo te dni v Ljubljani. Igrajo: Furlani, Trifunovič, Astaloš, Bröder, Kostič, Pirc, Preinfalk, Tartakover, Szabo, Foltys, Tot, dr. Vidmar, Steiner in še drugi.

— Pri neredni stolici, napetosti črev vesled zapeke prav odlično odvaja naravna »Franz-Josefova« grenka voda zaostanke prebave nakopičene v črevih. V zdravniški praksi se uporablja »Franz-Josefova« voda s polnim uspehom pri odraslih kakor tudi otrocih.

Reg. po min. soc. pol. in nar. zdr. B-Di. 15490, 23. V. 35.

d Ali ste še Slovenke, ali ne? Ono nedeljo smo slišali v Ljubljani govor neke Srbkinje, ki je s ponosom povedala, da je zastopnica »Kola slovenskih sester«. Skromni Slovenci in Slovenjski sestrarji. Skromni Slovenci in Slovenjski sestrarji smo se kar zgrozili nad tem »separatiz-

mom«. Kaj bi mi Slovenci rekli, če bi se ob katerikoli priliki prijavila k besedi kaka gospa ali gospodična in izjavila, da je zastopnica »Kola (ali bolje povedano kolesa) slovenskih sester«! Če bi bilo v Ljubljani kakšno društvo »Kolo slovenskih sester«, bi bilo gotovo obdoločeno ne vem kakšnega separatizma. Nikomur pa ni padlo na misel, da bi izjavo ugledne Srbkinje tudi smatral za separatizem, kar seveda ni. Srbkinje so dovolj ponosne, da so obdržale ime svojega srbskega naroda tudi v svojem društvenem naslovu, toda na žalost je narodni ponos samo v Srbiji tako zakoreninjen, da ne pozna nobenih izjem. V Sloveniji je sicer večina Slovenk, v prvi vrsti seveda »klerikalnih«, na svoje slovensko ime tudi ponosna, žal pa imamo tudi izjeme, ki jim je menda neprijetno že to, da so Slovenke in hčerke slovenskega naroda.

d Nevarnih smodnišnic se znebimo z Ljubljanskega polja. Pravkar so bila namreč že oddana dela za nove smodnišnice prav daleč od Ljubljane, da se nam nikdar več ne bo treba razburjati zaradi tako nezanesljive soseske. Z deli bodo pričeli takoj, a veljale bodo nove smodnišnice 1.600.000 din, ki jih plača naše mesto.

IZ DOMAČE POLITIKE

d Bo lahko še mnogo »konferenc«. Na sestanku JRZ v Pazariču je minister n. r. Branko Kaludjerčič dejal glede na govornice o skupščinskih volitvah: »Letos ne bo volitev. Ta narodna skupščina bo sprejela še en proračun, takrat se bo šele govorilo o volitvah.«

d Da se ne pozabi. Pod naslovom »Skozi 40 let« je priobčil vseučiliški profesor dr. Fr. llešič v »Slov. narodu« z dne 16. aprila 1938 članek, kjer čitamo med drugim tudi to-le: »Zerjav je Bolgare jemal v jugoslovenstvo nekako enako kakor Srbe; jaz sem tako razširjevanje jugoslovenstva smatral za škodljivo zmotno. Mislim sem, da se s pritegovanjem Bolgarov v jugoslovenstvo jugoslovensko vprašanje tako komplicira, da bo potem nerešljivo; treba najprej razviti srsko-hrvatsko-slovensko jugoslovenstvo in šele potem poizkušati storiti korak na Bolgarsko; v nobenem primeru nam bol-

Joj, kako neprijeten duh ima to perilo! V njem je še vonj po slabem milu. Imejte vendar usmiljenje s svojim dragocenim perilom in perite ga z vedno jednako dobrim terpentinovim milom Zlatorog, ki odpravi s svojo belo gosto peno vsako umazanijo. Z njim oprano perilo je belo kot sneg, mehko-voljno in prijetna duhteče.

TERPENTINOVNO MILO
Zlatorog

garstvo ne more stati na isti stopinji kakor nam stoji srbsko«. — Mi razumemo dr. llešičevo modrovanje tako-le: Bolgare se za enkrat ne more pritegniti v jugoslovenstvo, ker bi bilo potem posrbljenje nemogoče.

d Veliko notranje posojilo. V finančnem zakonu za 1938-39 je kr. vlada dobila pooblastilo za najetje 4 milijardnega notranjega posojila za razna velika javna dela po šest in pol odstotni obrestni meri. V zvezi s tem je dal finančni minister Dušan Letica nekatere zanimive podrobne podatke, iz katerih posnemamo o novem posojilu naslednje: Posojilo bo nosilo 6 in pol obresti, emisijski tečaj pa je prepuščen presoji finančnega ministra. Posojilo ne bo najeto takoj v celoti, ampak v 6 letih, vsako leto 600 ali 700 milj. din. Posojilo bo v celoti vrnjeno v 50 letih, računajoč od 1. decembra 1938 (torej 1988). Obveznice po-

Novi šolski vodnjaki

Tehnični oddelek banske uprave je v letošnji zimi pripravil več načrtov, po katerih naj bi se uredili šolski vodovodi in vodnjaki. Na vrsto so seveda prišli najprej kraji, v katerih je stiska najhujša in kjer pomanjkanje zdrave pitne vode še najbolj grozi zdravju mladine. Te dni je ban dr. Marko Natlačen podpisal več takih načrtov in odločil tudi višino podpor, ki se bodo dale v te namene iz banovinskih sredstev. Tako bodo v letošnjem letu zgradili šolski vodnjaki za ljudsko šolo na Hribu blizu cerkve sv. Sebeščana v občini Pečarovi v Prekmurju. To šolo obiskuje okrog 140 otrok in bo vodnjak oskrboval poleg šole še nad 20 kmečkih hiš v bližini. Podpora za vodnjak znaša 22.000 din. Ljudska šola pri Sv. Urbanu pri Ptujju ima še nezadosten šolski vodnjak. Ker obiskuje šolo nad 450 otrok, voda nikakor ne zadošča. S podporo 16.000 din ga

bodo temeljito poglobili. Ljudska šola v Lepi njeni, katero obiskuje 120 otrok, pa bo dobila s podporo 20.000 din lepo urejeno šolsko kapnico, iz katere se bo zalagala za zdravo pitno vodo. Šola pri Sv. Antonu na Pohorju z 80 otrok, dobila bo šolski vodovod, ki bo stal krog vodnjak. Šola v Frankolovem obiskuje nad 220 otrok, dobila bo šolski vodovod, ki bo stal krog 20.000 din. Šola v Runču v občini Ivanjkovci ima nad 230 otrok in je brez zdrave pitne vode. Z 19.000 dinarji bodo zgradili šolski vodnjak, ki bo zadoščal potrebam šole. Šola v Fokovcih v Slovenski krajini ima sicer že vodnjak, vendar je slab, voda sama pa tudi vedno ni najbolj primerna. Tej šoli, katero obiskuje 170 otrok, bodo uredili vodnjak in ga preuredili tako, da bo imel zadosti zdrave pitne vode kar bo stalo 20.000 din.

V vsako hišo Domoljuba!

Delavstvo je del naroda

»Slovenski delavec« priobčuje pismo bana dr. Natlačena katoliškemu delavstvu za veliko noč. Tam čitamo tudi sledeče: Delavstvo je del naroda. Dolžnost vsega naroda je zaradi tega, da delavstvu pomaga v njegovi borbi za pravice, zlasti, da se mu ustvarijo pogoji za človeka dostojno življenje. Čim bolj bo delavstvo z ostalim narodom povezano, čim bolj se bo v narodni skupnosti znalo uveljaviti, čim večji bo njegov vpliv v politični organizaciji, tem

uspešnejša bo tudi borba za koristi in pravice delavstva. Ker je delavstvo del naroda, pa je tudi dolžnost delavstva, da s svoje strani stori vse, kar je v njegovih močeh, za koristi in za vsestranski napredek naroda. Napačno bi bilo, ako bi se čutilo delavstvo nezavisno od narodne skupnosti in od skupnega narodnega življenja. Škodljivo bi to bilo za delavstvo samo, a škoda bi zaradi tega trpel tudi slovenski narod kot celota.

sojila so oproščene davkov, porabijo se lahko kot varnostni papir. Tudi jim je zajamčeno, da vsaj 10 let ne bodo dobile nižje obrestno mero. Finančno službo glede tega posojila vrši Drž. hipotekarna banka. Novo posojilo nikakor ne bo imelo prisižnega značaja. Razdelitev izdatkov iz donosa tega posojila je naslednja: 1500 milj. za zgradbo novih železniških prog, 1500 milj. za potrebe narodne obrambe, 500 milj. za zgraditev glavnih državnih cest, 250 milj. za zgraditev javnih poslopij in 250 milj. za izboljševalna dela, od katerega se bo polovica porabila za izboljšanje zdravstvenih naprav, oziroma ureditev novih.

d Pri zaprtju ali pa pri motnjah v prebavi vzemite jutraj na tešče kozarec naravne »Franz-Josef« vode

d 1.051.528.381 din je dobila državna blagajna v preteklem proračunskem letu na carinah. Dohodek je izredno velik, saj je prekorračil v proračunu predvideno vsoto za celih 181 milj. din. V primeri s prejšnjim proračunskim letom so vrgle carine 211 milij. din več ali 25.17%.

d Zanimiv izid občinskih volitev. V Somboru, kjer so nedavno odstopili vsi občinski odborniki zaradi neoglasij župana z osrednjim vodstvom b. HSS, so bile v nedeljo ponovne občinske volitve. Postavljena je bila samo ena lista HSS, katere nosilec je bil neki Viktor Regović, po poklicu kovač. Izid volitev je porazen in značilen. Lista HSS je dobila le 336 glasov ali 39.5% vseh volivnih upravičencev.

d Sestanek kmečkih zbornic. Ob priliki mednarodne razstave so sklicali v Novi Sad

sestane kmečkih zbornic. Ljubljansko zbornico sta zastopala podpredsednik Ivan Strcin in glavni tajnik dr. Jože Lavrič. Na sestanku so se obravnavala važna vprašanja organizacijskega značaja in še nekatera najvažnejša vprašanja njihovega delokroga, ki se tičejo vseh zbornic. Sklenjeno je bilo, da se ponovno sestanejo o priliki sestanka, ki ga prireja banska uprava in Kmečka zbornica v Ljubljani.

d Poljski prometni minister Ulrych je te dni službeno obiskal Beograd, da vrne obisk našega prometnega ministra dr. Spahe.

NESREČE

d Slovenec se je ponesrečil pri Sisku. — Med postajama Lekenik in Greda blizu Siska so našli te dni na železniški progi nekega mladeniča, ki je bil ves okrvavljen. Mladenič je očitno padel z vlaka ter se smrtno ponesrečil. Našli so ga, ko je mladenič že umiral, ter so ga prepeljali v bolnišnico v Sisak, kjer pa je čez nekaj ur izdihnil. Po listinah so ugotovili, da je mladenič doma iz Slovenije, in je potoval z vojaškim transportom v Slovenijo. Ime mu je bilo Viljem Mihič ter je doma iz ljubljanske okolice.

d Velik požar na Sladkem vrhu. Te dni je okrog pol dneva nastal v tovarni lepenske na Sladkem vrhu, ki leži čisto ob avstrijski meji, velik požar. Goreti je začelo v velikem skladišču lepenske, ogenj pa se je hitro širil in zavzel velik obseg. V kratkem času so bile poklicane vse okoliske požarne brambe, ki so prispele kmalu na lice mesta, med njimi tudi

Kdor mnogo sedi

trpi večkrat radi neredne stolice. Dobro odvajalno sredstvo je Darmol. Je dobrega okusa in deluje brez bolečin. Vzimate zato tudi Vi Darmol.

DARMOLE

mariborski gasilci, iz sosednje Avstrije pa je prihitelo 6 gasilskih čet. Od vseh strani so gasilci napadli žarišče požara, toda šele po večurnem gašenju se je požrtvovalnim gasilcem posrečilo premagati silo požara. — Zgorelo je skladišče, v katerem je bilo 20 vagonov lepenske. Škoda se ceni na 250.000 din. V sosednih skladiščih je bilo okrog 80 vagonov lepenske, celuloze, lesa in drugih lahko vnetljivih predmetov, katere pa so k sreči rešili.

d V brzozjavni drog se je zaletel. Na Poljanski cesti v Ljubljani se je hudo ponesrečil Alojzij Hočevar iz Notranjih goric. S kolesom se je zaletel v brzozjavni drog ter tako nesrečno padel, da je obležal nezavesten. Dobil je hude poškodbe na glavi ter si je pretresel možgane. Reševalni avto ga je prepeljal v bolnišnico. Hočevar je bil do večera še vedno nezavesten.

d Ker je navadil medvedko na vino. Dragoljub Jovanovič iz Krnjeva pri Smederevu je vodil svojo medvedko po vaseh, da je plesala, s čemer je zaslužil toliko, da se je preživljal. Le to je pogrešil, ker je navadil medvedko na vino. V Krnjevu žival ni hotela plesati, dokler ni dobila vina. Ko sta končala »pohod« skozi vas, je Dragoljub za izkupiček vsega dneva kupil vina in ga prav tovariško delil z medvedko. Posledice niso izostale — pijana sta cbležala Jovanovič in njegova žival, ki je začela besneti. Naenkrat je pretrgala verigo, na kateri je bila pritrjena, in skočila na svojega krotitelja. Preden so mogli ljudje kaj pomagati, je medvedka Jovanoviču strla dve rebri. Zmedo, ki je nastala, je končal korajžen vaščan, ki se je besni živali postavil v bran in ji zasadil nož v srce.

d Smrtna nesreča v Triglavskem pogorju. Po našem Triglavskem pogorju je še vedno precej smučarjev, domačih in tujih, ki skušajo

KULTURNI KOTICEK

Mladostovenci, prvi rod

France Jeriša - Detomil (1829—1855), iz Smartna pod Šmarno goro. Pisal je pesmi v Navratilovem Vedežu. Zaradi revšine in preozgodnje smrti pa se ni mogel razviti. Umril je kot profesorski pripravnik na Dunaju. Mnogo je provajal. Njegova pesniška žilica je obetala, da se bo razvil v dobrega pesnika. Račune je prekrižala smrt. — Luka Svetec (1826), rojen je bil v Podgorju pri Kamniku, dovršil pravo na Dunaju, bil nazadnje notar v Litiži. Napisal je povestice: Kazen radovednosti in Vladimir in Kosara. To sta izmed prvih dve slovenski povestici. Znana je njegova pripovedna pesem Peter Klepec. Ob svojem nastopu je užival precej veljave kot pesnik. Znau je tudi kot jezikoslovec, saj je prvi za Vodnikom pokazal na blagovročnost slovenskega naglase, njegova zasluga pa je tudi delo za enotni slovenski pisarni jezik. Poznaje se je posvetil politiki, bil je delalni poslanec 82 let in bil je tudi državni poslanec. Kot politik je bil steber Bleiweisove stano-

slovenske politike. Znana je njegova zionamorna ocena Jenkovih pesmi iz leta 1865, ko je po naročilu zlohotno ocenil Jenka. — V tej dobi sta tudi znana Matej Cigale, ki je urejeval 38 let slovenski del državnega zakonika, pisal pravne in slovnične članke. Cigale je tudi urejeval nemško-slovenski del Wolfovega slovarja. Njegovo delo na slovarskem polju je še danes cenjeno, saj ima mnogo ljudskih izrazov. — Ivan Navratil se je bavil z narodopisjem, zlasti je dobro poznal belokranjske običaje. Urejeval je prvi slovenski mladinski list Vedež. Bil je dober poznavalec slovenske slovnice.

Antoa Janežič (1828—1869), rojen v Lešah pri št. Jakobu v Rožu, profesor za slovenski in nemški jezik in za zemlje pis na celovški realki, bil tudi brezplačni učitelj slovenščine na celovški gimnaziji. Začel je kot pisatelj slovenskih učnih knjig, sestavil je slovensko slovnico, slovar, vadnico in čitanke. Največja njegova zasluga pa je njegovo uredniško delo. Prvi njegov leposlovni list je Slovenska Bóeda (1850—1853). Njegova slovenščina je bila pod vplivom Mejarjevih jezikoslovnih nazorov, kmalu pa je postal vnet po-

bornik slovenskega knjižnega jezika. Naslednik prej imenovanega lista je Glasnik slovenskega slovstva (1854). V tem pa so se ljubljanski osmočolci, znani pod imenom vajevalci, razšli na Dunaj in oglasili se je klic po leposlovnem listu. Ustanovil ga je Janežič pod imenom Slovenski Glasnik (1858—1868). V ta list so pisali vsi tedanji pisatelji: Fran Levstik, Jenko, Erjavec, Tušek, Zarnik, Jurčić, Stritar in drugi. V Glasniku so imeli zatočišče mladi slovenski pesniki in pisatelji. Slovenski Glasnik je priobčil prve slovenske novele in povesti. Ustanovil je tudi Cvetje iz domačih in tujih kogov l. 1861. Tu je izšel prvi slovenski roman l. 1866, in sicer Jurčičev Deseti brat. Leta 1869 pa je po ustavitvi Glasnika osnoval poučni in kratkočasni list Besednik. Po njegovem prizadevanju se je l. 1860 osnovala tudi Mohorjeva družba, ki je največ pripomogla, da se je pri našem ljudstvu zbudilo tako veliko zanimanje za knjigo. Vsako leto je šlo sto tisoč knjig med slovensko ljudstvo in ga izobraževalo. Da je pri nas danes toliko pisanja in branja zmožnih, je ravno zasluga te Mohorjeve družbe.

izkoristiti tudi še spomladanske dni na smučkah. Kljub temu, da tudi letošnje leto ni poteklo brez nesreč med smučarji, se vendar takšna nesreča kakor oni torek, še ni zgodila. Oni torek dopoldne se je podal Artur Schötz, kon-torist iz Chemnitza v Nemčiji, pristojen v in-dustrijsko mesto Mürszuschlag na Štajerskem, smučat na Govnjačo. Odsel je v prvih popol-danskih urah iz koč na Komni v družbi svojih tovarštev. Kmalu pa se je od svojih tovarštev odcepil. Zašel je na neko nevarno skalnato po-lico, na kateri se ni mogel več obrniti, zakaj v tem trenutku se je vdrl sneg pod njim. Schötz je padel 100 m globoko in si je razbil glavo. Nosarji so ga prenesli v kapelico sv. Jo-žefa, odkoder so ga prepeljali v mrtvašnico v Srednjo vas.

d **Avtomobil je podrli** v Ljubljani 27 letno delavčevno ženo Alojzijo Drobunovo. Njeno stanje je zelo nevarno.

d **Avtomobil mu je zdrobil glavo.** Janez Kuhar, doma iz Dupelj na Gorenjskem je imel odgnati na Jesenice štiri vole, ki so bili last mesarjev Alojzija Rekarja, Janeza Robiča in Matevža Zavrla. Da bi čim več zaslužil, je pre-vzel v gonjo kar štiri vole. Pri tem mu je kot poganjalka pomagala neka ženska. Živina je bila pobleвна, le največji vol mu je delal pre-glavice. Prišedši v Posavec, je pustil enega voliča, ker mu je opešal, pri posestniku Tav-čarju, ostale pa je odgnal naprej. Ko so prišli s poganjalko in voliči do klančka, ki vodi k peraskemu mostu, je privozil za njima počasi polno naložen tovorni avto, last Pirca iz Lesc. Hotel prehiteti vole, se je šofer umaknil na levo. Pri tem pa je prišel po nesreči Janez Kuhar pod zadnje desno kolo tovrnega avto-mobila, ki mu je zdrobilo glavo.

VINA Za težko delo je močno vino!
Dobite ga najlažje v
Centralni vinarni v Ljubljani!

d **Ponesrečenci.** V Stražišču pri Kranju je zbolel 70 letni upokojeni železniški čuvaj Va-lentin Logaršek za pljučnico. Med boleznijo se mu je bledlo, tako da je pograbil revo, ver in se ustrelil v glavo. Njegovo stanje je nevarno. — V Stranski vasi pri Grosupljem so se vnele hlače 78 letnemu preužitkarju Antonu Bučarju. Starček je skočil iz kuhinje na prosto, toda obleka je že vsa gorela, tako da je dobil huđe opekline po vsem telesu. — V Ljubljani je pa-đel s kolesa 54 letni delavec Franc Vrhunc iz del. Kosev. Dobil je veliko ranto na glavi.

d **Zavora mu je odpovedala.** Te dni je neki zasebni avtomobil pripeljal v bolnišnico 28 let-nega trgovskega potnika Petra Milanoviča, se stanujočega v Novih Jaršah. Milanovič se je peljal s kolesom v bližini Krtine. Na strmem klanecu mu je odpovedala zavora na kolesu. Butnil je ob občestni kamen in nezavesten

Zjutraj
za lepoto -

Zvečer
za zdravje!

Zato zjutraj, zlasti pa zvečer

SARGOV KALODONT
PROTI ZOBNEMU KAMNU

obležal. Poškodoval se je hudo na glavi in po vsem telesu. Slučajno je mimo privozil avto-mobil, ki je Milanoviča odpeljal v Ljubljano.

d **Nož se mu je zasadil v trebuh.** Na Otoku pri Bošni se je oni petek pripetila huda ne-sreča 13 letnemu Remicu Petru. Ko se je vra-čal iz šole domov, je imel v roki nož. Fantu je spodrsnilo ter je padel in si zasadil nož glo-boko v trebuh, da je nezavesten obležal na tleh.

d **Pri smučanju si je zlorail nogo** 23 letni Križnancič Pavel iz Celja.

d **Ena žalostna.** Na veliko soboto opoldne se je na Gorjah pri Bledu odigrala strašna dru-žinska žaloigra. Angela K. je zastupila s ci-anaklijem svojega sedemletnega sinčka Janeza in štiritletno hčerkico Verico, nato pa se je še sama zastupila z istim strupom. Z otrokoma je šla pred poldnevom v gozd. Ko mož družina ni našel doma, ga je zla slutnja gnala proti goz-du. Ko se je bližal klopici, mu je žena še zavpila: »Janez, prepozno je« in se tudi sama zgrudila mrtva na tla. Otrokoma je dala strup obenem z bonboni. Vzrok žaloigre je razrvano živčno stanje bedne matere. Oblasti vodijo preiskavo, kje si je žena lahko kupila ta naj-strašnejši strup.

d **Ponesrečeno letalo.** Preteklo nedeljo sta italijanski letali leteli v bližini vasi Podkleč, občina Podstreda, okraj Šmarje pri Jelšah. Eno izmed letal je iz neznanega vzroka naenkrat eksplodiralo ter strmoglavilo na tla. Ko je pi-lot drugega letala videl, da se je tovariško le-talo spustilo na tla, je nekaj časa krožil nad mestom, kjer je letalo padlo, vendar pa bržko-ne zaradi nizkih oblakov in goste megle ni mogel ugotoviti, kaj se je zgodilo, ter je za-radi tega letel naprej. V ponesrečenem letalu so bile tri osebe. Eno truplo je popolnoma zoglenelo. To je bil najbrž pilot. Drugi je bil

34 letni mehanik, ki je imel pri sebi potni list za vse države, pregledan od našega konzulata v Milanu 14. aprila. Piše se Luigi Merizzi, mo-toristo aviatico. Tretji je bil romunski letalski častnik, 33 let star Evgen St. Domitrescu. Domitrescu je prešel našo mejo pri Rakeku 17. aprila. Tudi zadnja dva sta mrtva.

RAZNO

d **Dve petini naše zunanje trgovine** pride po izvršeni priključitvi Avstrije k Nemčiji v območje zadaje.

d **11.238 milijonov dinarjev** hranilnih vlog je bilo meseca januarja letos v vseh jugoslo-vanskih hranilnicah in bankah. Od januarja do februarja se so vloge povisale za 219 milijonov.

d **Sedem kitov je vrlo morje na pesek** blizu italijanskega pristanišča Ancone na se-vernem Jadranu. Dogodek je nekaj izrednega, ker kiti redkokdaj zaidejo v Jadransko morje.

d **Vsi, ki mnogo jedo in stalno sede in trpe** zaradi tega prav pogosto na trdi stolici, naj pijejo vsak dan čašo naravne »Franz-Josefove« greške vode, ki se mora poprej segreti. Davno preizkušena in priznana »Franz-Josefova« vo-da se odlikuje po svojem sigurnem učinku in prijani porabi.

Reg. po mta. soc. pol. in zdr. zdr. S-br. 15483, 25. V. 35.

d **Cerkvene tatove so zasačili.** Orožništvu v Ivanjkovcih se je posrečilo razkriti široko razpredeno vlomilsko in tatinsko tolo, ki je pred nedavnim izropala v cerkvi Sv. Miklavža v Ormožu monštranco in ciborij, minulo so-boto pa oplenila cerkev na Polenščaku pri Ptuj. Nepoštena družina ima na vesti še vse polno drugih tatinskih grehov.

d **Edinstven primer.** V Zemunu je žena delavca Valentiča v 20. letih svojega zakona rodila 31. otroka. Štirikrat so bili trojčki, šti-rikat dvojčki in 11 krat pa posamezni otroci. d **20 milijonov litrov žganja** iz domače žganjekuhe popijejo na leto v Bosni.

d **Ker je zaupala vaškim mazačem.** S hlapi živega srebra se je zastupila Milosava Jova-novič iz vasi Mala Krasna pri Smederevu. Ženo je po nosu opraskal otrok, ko ga je pe-stovala. Spreva na rano, ki je postajala od dne do dne večja, ni pomagala pažnje. Sele bolečine so jo pripravile do tega, da je šla lekat pomoči, pa ne k zdravniku, temveč v sosednjo vas k neki stari mazački. Mazačka je ženi predta-gala, naj si kupi živega srebra, razgreje opeko, položi nanjo živo srebro, zraven pa danc žer-javico ter potem skozi tri tedne vrkava hlape. Milosava se je res ravnala po tem nasvetu in

Nemčija bo branila slovensko kulturo

Koroški deželni glavar Pawlowski je po-setil te dni št. Jakob v Rožu in je navzoče Slovence nagovoril kot sledi:

»Pred očmi vse javnosti hočem nasloviti nekatere besede tudi na naše slovenske ro-jake. Zagotavljam vam: Nemčija, ki je zgra-dila svojo veličino in svojo silo na narod-nost, bo razumela tudi tujo narodnost in jo bo branila. Vaša kultura, vaše kulturnopoli-tične želje in vaša kulturna svojstvenost bodo pod zaščito Tretjega cesarstva bolje varovana kakor pod bivšo avstrijsko vlado. Da v naši

obmejni deželi ne bo več tal za državnopoli-tična stremljenja, za to mi jamči politična uvi-devnost in zrelost vaših lastnih voditeljev. Bili so pri meni, rad sem jih sprejel in z veseljem sem vzel njihovo ustmeno izjavo vdanosti na znanje. Zaupam tem možem. Slovencij Naj vas torej ne skrbi, kako si boste ohranili svojo narodno kulturo. Del naše koroške dežele je in Korošci bi je ne mogli pogrežati. Tako ho-čemo iti vsi z dobro voljo lepši in srečnejši bo-dočnosti nasproti. Bog daj, da bi lepim besed-am kaj kmalu sledila dejanja!

Naši fantje se pridno pripravljajo na velike mednarodne tekme katoliških telovadcev, ki bodo konec junija na ljubljanskem stadionu

posadila na svojo glavo vselej ponev, kakor je bila naročila mazačka. Uspeh je bil tak, da se je ženska zastrepila in že v brezupnem stanju poklicala na pomoč zdravnika. Pomoči ni bilo več in Mišosava je morala umreti v največjih mukah. Zalosten dogodek je poučen za ljudi, ki vaškim mazačem zaupajo svoje življenje, ne pa zdravnikom. Praznoverje je še vedno močno zakoreninjeno.

d Za naše konje se zanimajo nemški kupci iz »rajha«. V poštev pridejo močne, prvovrstne živali iz Banata in ostale Vojvodine. Nemci

plačujejo prvovrstne konje po 5 do 6 tisoč dinarjev.

d Ustanovitev velikega sokolskega denarnega zavoda na zadržni podlagi je predlagala sokolska župa v Sarajevu.

d 20 milijonov kilogramov tobaka bodo kupili Poljaki v Jugoslaviji. Poljska monopol-ska uprava še ni doslej sklenila v Jugoslaviji nobene tako velike kupčije.

d Obsojeni, a vendar veseli. Z godbo na čelu so korakali iz sodišča, kjer so bili obsojeni na zaporno kazen zaradi žaljenja časti. Župan in nekaj odbornikov v Lapovu. Naredili so bili na občini nek dopis na bansko upravo proti okr. glavarju in ga obdžili nekaterih nečednih dejanj. Stvar se je končala pred sodiščem, ki je vse prizadete obsodilo na pet dni zopora brezpogojno. Obsojenci niso bili nič klaverni, pač pa so najeli godbo in z njo na čelu odkorakali skozi mestece.

NOVI GROBOVI

d Kristus je vstal iz groba skalnega... Pri Sv. Juriju ob Taboru so pokopali Amalijo Hribovšek — V St. Jerneju na Dolenjskem je nenadoma preminul tamkajšnji šolski upravitelj Franjo Golob. — V Šmarjeti pri Rimskih Toplicah je odšel v večnost načelnik hranilnice Jožef Sluga. — V Prevalji pri Dobu je umrla Marija Lebar roj. Bergant. — V Vuzenici so položili v grob nadučitelja v p. Simona Viherja. — V Frankolovem je zapel mrtvaških zvon Agati Skoberne. — Na Nanosu pri Vipavi je odšel po večno plačilo 95 letni upokojeni grofov lovski čuvaj Franc Jež pđ. Frenc Blažonov. — Na Savi pri Litiji so položili v grob 75 letnega posestnika Ivana Kužnika, ki je bil bližnji sorodnik p. dr. Hugona Brena, misijonarja v Ameriki, župnika Frančiška Zorka pri Sv. Duhu pri Krškem. — V Gorici v Jul. Benečiji je umrla Justina Cerin iz Sempetra. — Na Primskovem pri Kranju so spremili k večnemu počitku 85 letno Marijo Pičman rojeno Pravst. — V Belgradu je odšel v večnost višji svetnik drž. železnice Franjo Gregorič. — V Kranju je zapustil solzno dolino Ciglič Janez. Na Jarenini so pokopali posestnika itd. Ignacija Zupančiča. — V Velikem Orehku pri No-

Spomenik stariškim žrtvam na pokopališču v Trzinu, ki je bil te dni blagoslovljen. Kip nadangela Mihaela je izdelal akad. kipar Boris Kalin

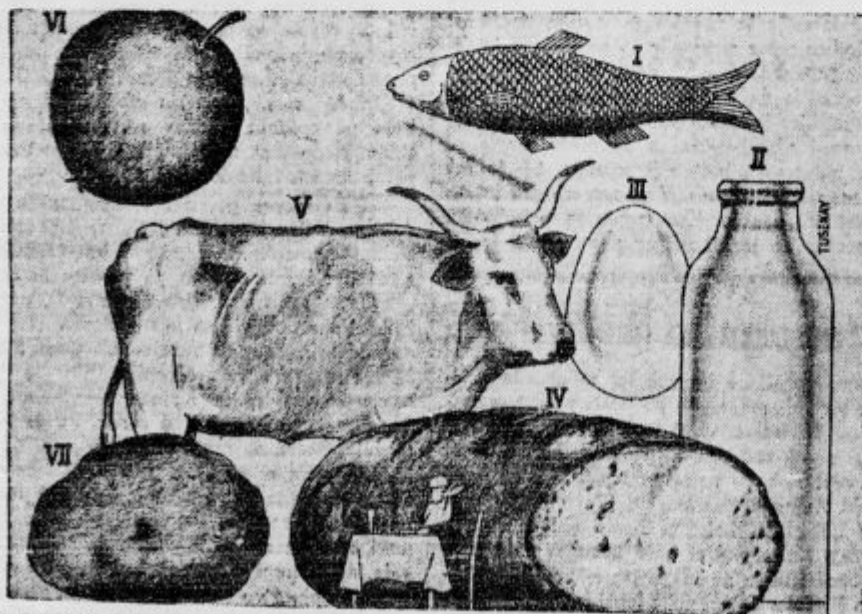
vem mestu je umrl posestnik Janez Pipan. — V noči od 11. na 12. aprila je na Dunaju lepo previden s sv. zakramenti umrl odlični sin naše domovine Alojzij Praschniker, upokojeni ravnatelj Južne železnice. Rodil se je l. 1857 v Mekinjah pri Kamniku, kamor je v poletnem času vedno rad zahajal na svoje lepo posestvo. Živel je v srečnem zakonu od l. 1883 in je zapustil šest otrok, ki so vsi izvrstno preskrbljeni. Marsikakemu Slovencu je pomagal do službe pri železnici in je tudi sicer mnogo dobrega storil. Pokopali so ga na Dunaju. — V Mariboru so pokopali odvetnika dr. Ferd. Latiča. — V Ljubljani so umrli: Netti Jelen, Verica Cepeljnik, trgovka Antonija Kadivec, trgovka Lozar Jela, Ivanka Gregorec in Pavla Sepin roj. Feldkirchner. Naj počivajo v miru!

Umrli so še: v Zagrebu rudniški obratovodja Rajko Gruden, v Roženbergu pri St. Rupertu žena posestnika in mlinarja Frančiška Kregelj, v Suhodolah pri Komendi Marija Žnidar roj. Krumpetar, v Malenskem vrhu 84 letna Terezija Rant, v St. Janžu na Dravskem polju Marjeta Lešnik roj. Maurus, na Malem Taboru veleposestnica Emilija Štrampf, v Ljubljani gostilničarka Slavka Gorgane, na Viru pri Domžalah bivša gostilničarka Frančiška Vehovec roj. Leonardi.

St. Jurij pod Kumom. V nedeljo, 24. aprila, bo pri nas farno žegnanje. Po sv. maši uprizore igro »Janez z Visokega«. Vabimo!

n Romanje na Trsat z izletom na prekrasni otok Rab bo letos izredno lepo. Kdor želi brezplačna navodila z lepimi slikami, naj sporoči svoj naslov »Družini božjega svetca«, Ljubljana, Sv. Petra nasip 17.

n Fantovski odsek in Dekliški krožek v Poljanah nad Škofjo Loko vabita na akademijo, ki bo na belo nedeljo, 24. aprila. Na sporedu bo 20 zanimivih točk. Podprite s svojo udeležbo lepo stremljenje naše mladine!

Primerjaj svojo postavo na tej sliki z množico mesa, sadja, krompirja, kruha, jajc in mleka. Precej boš še imel opravka do 65. leta starosti, da spraviš vse »pod streho«

RAZGLED PO SVETU

Očetom v premislek

Namesto da bi otrokom kupil kruha, je denar zapil. In ko je pijan prihajal domov, je pretepal ženo, da je morala z otroki vred zbežati k usmiljenemu sosedu. Domov si je upala šele, ko je zaspal.

Njegova žena je ta križ prenašala potrpežljivo in neprimerno vdano. Sebe in otroke je preživljala s čezmernim delom svojih pridnih rok. Včasih se je oče še zavedel, da bi moral tudi on izpolnjevati dolžnosti, ki jih ima do svoje družine. V takih primerih je mimogrede vrgeel nekaj denarja na mizo.

Tudi otroci so ga videli pijanega, pa si tega niso gnač do srca, ker so bili že navajeni. Samo mali, šestletni Tonček se je vsakokrat boječe stisnil k ot. Njegovo slabotno telesce se je streslo, ko je začutil opotekajoč korak očeta med vrati.

Tonček je videl, kar ni za otroške oči. Marsikaj je zastupljalo njegovo mlado, nedolžno srce. Brez veselja in solnca, tudi brez ljubezni v teh žalostnih razmerah je rasel ta boječ, blede otrok. Mati je mislila, da je to v zvezi z njegovim šibkim zdravjem; ni imela časa, da bi razmišljala o tem.

Ko je začel hoditi v šolo, se je nepričakovano spremenil. Nihče ni odhajal od doma tako vesel in srečen, kot ravno on. Šola je bila njegovo najljubše prebivališče. Njegove pametne oči so visele na ustih učiteljice in njegovo drobno, ljubeznivo željno srce je voljno sprejemalo vse lepe nauke.

Prišel je čas prve spovedi. Presrečni so bili otroci. Njih duše — vseh grehov očiščene — so vriskale z škranjčki v poletni dan. Samo Tonček — drugje kratki tako vesel — je bil tihi in pobit. Učiteljica, ki je poznala nje-

gove žalostne domače razmere in vedela, da se njegova otroška duša odpira nji, mu je popolnoma zaupala. Toda neki notranji glas ji je dejal, da pri Tončku nekaj ni v redu. Poklicala ga je v stran, ga vprašala, kaj mu je. Ustrašile so se njegove žalostne oči in — zbežal je.

Spoznala je, da to tako odkritosrčno otroško srce zapira pred njo stiska in sramežljivost.

Proti večeru ga je spet poiskala. »Tonček,« mu je rekla, »nekaj skrivaš pred menoj, a tako rada bi ti pomagala.« Njegova sklonjena glava se je povesila še globlje. Kratak, obupen boj se je doigraval v njegovi ubogi, otroški duši. Treščice ustnice so priznale:

»Nevredno sem se spovedal...«

Solze so kapljale med njegovimi drobnimi prsti.

Mirno je stala poleg njega. Brez začudenja, brez vprašanja. Samo roka je materinsko mehko gladila njegove lasce. A njegova duša je čutila, da je poleg njega nekdo, ki mu bo pomagal iz stiske.

Med ihtenjem se je trgalo iz njega: »... da je gospod katehet tako lepo govoril o četrti božji zapovedi in — pri spovedi ni mogel povedati, da je tolikokrat želel, naj bi se njegov oče nikdar več ne vrnil domov...«

In ko mu je učiteljica obljubila, da bo urenila pri gospodu kaplanu, so oči tega malega človeka zažarele hvaležnosti in miru. Na obrazu je odsevala otroška nedotaknjenost — rajška nedolžnost.

Zvečer, ko je učiteljica sedela v temni sobi in so zvezde metale luč na s'iko božjega prijatelja otrok, je razumela Njegovo bolečino: »Kdor enega izmed teh malih pohujša...«

so doživeli v zadnjem času od dobro organiziranih in izvežbanih kitajskih čet, ki stoje pod poveljstvom maršala Čankajška, celo vrsto težkih porazov na vsem bojišču in so se morali marsikje umakniti že kar za cele pokrajine. Zaradi obkolitve s strani kitajskih čet in zaradi skrajno slabih železniških in cestnih zvez je najresneje ogroženih okrog četrta milijona japonskih vojakov. V zadnjih dneh so Kitajci dočela uničili dve celotni japonski diviziji.

RUMUNIJA

s Valovanje. Policijski in orožniški organi so zaplenili v zadnjem času precej gradiva, ki so ga razširjali gotovi pristaši bivše organizacije »Vse za domovino«. O priliki zasliševanja in preiskave so pri teh osumljencih našli tudi orožje in streljivo, ki so ga imeli kljub temu, da je bilo to prepovedano. Ze samo kakovost tega zaplenjenega orožja, med katerim so našli tudi strojnice, karabinke in bombe, dokazuje, da tu ni bilo govora o nedolžnih sredstvih za obrambo posameznikov. V zvezi s tem odkritjem je notranji minister izdal odlok, da se izvrši preiskava na stanovanjih vseh voditeljev omenjene bivše organizacije. Uspeh preiskave je popolnoma potrdil domneve, ki so jih imele oblasti. Vse osebe, ki so nosile in hranile prepovedano orožje, so zaprli in izročili pristojnim sodiščem v postopek.

SPANIJA

s Zmagoviti nacionalisti. V Španiji so se po nekaj dneh odmora zopet pričeli skoraj na 300 km široki fronti hudi boji. V Pirenejskih so Frankovi vojaki že tako daleč napredovali, da je dobri dve tretjini omenjenega gorovja v njihovi oblasti. Južno od reke Ebra se bijejo ogorčeni boji. Dne 15. aprila so čete nacionalističnega generala Arande zmagovito vkorakale v mesto Vinaroz, ki leži na obali Sredozemskega morja. S tem je vez Barcelona z Valencijo pretrgana in je komunistična Španija razdeljena na dva dela, prav tako španska rdeča armada. Položaj na španskih bojiščih postaja za komuniste vedno bolj obupen in če nas vsi znaki ne varajo, se bliža krvava bratomorna vojna naglo k svojemu koncu.

AMERIKA

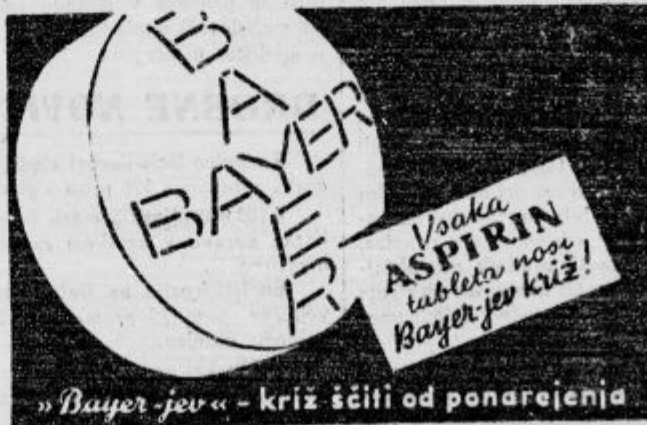
s Drobiž. V Clevelandu, O., je umrl rojak John Tekavčič, v starosti 48 let. Doma je bil iz vasi Rodje pri Hinjah. V Ameriki je bival okoli 30 let. — V Milwaukee, Wis, je umrla rojakinja Terezija Draginc, v starosti 67 let, ki je bila ena izmed najstarejših tamkajšnjih slovenskih naseljenk. Doma je bila iz Metlike na Dolenjskem. — Ze dne 3. marca je odvedla policija v Ogleskv. Ill., rojaka Vincenca Zupančiča, katerega bodo deportirali v Jugoslavijo. Zupančič je umoril svojo ženo in zaradi tega je prestal že 12 let zapora, nakar je bil pogojno izpuščen. Ker pa se ni obnašal kot bi bilo po volji oblastem, so ga ponovno prijeli in ga

ITALIJA

s Drobiž. Župnija Vreme je bila podeljena g. Alojziju Guliču, tamošnjemu župn. upravitelju. — Msgr. dr. Jakob Ukmar je bil imenovan za hišnega prelata Nj. Svetosti. — Obolen je od kapi zadet msgr. dr. Anton Vatovec, nekdanji župnik pri Novem sv. Antonu v Trstu. — Ono sredo se je mudila v Trstu soproga jugoslovskega ministrskega predsednika Avgusta Stojadinovič, ki je s svojima hčerama preživela velikonočne praznike v Italiji. Iz Trsta je gospa Stojadinovičeva odpotovala v Benetke in nato preko Firenze v Neapelj. — Italijanski listi objavljajo poročila o umrlih vojakih v Abesiniji v času od 1. do 31. marca. Umrlo je v tem času 12 častnikov, 8 podčastnikov, 22 vojakov in 13 miličnikov. Od začetka abesinske vojne pa do 31. marca 1938 je padlo v boju 1738 vojakov, za boleznijo jih je umrlo 2562. Skupna izguba znaša doslej 4300 mož.

KITAJSKA

s Pred novo vojno? Novo vojno prorokujejo že v prihodnjih tednih na Daljnem Vzhodu. Poveljnik sovjetske vojske v Sibiriji in v Aziji sploh, maršal Blücher, je po vesteh iz Moskve baje že zahteval od sovjetske vlade, da nemudoma napove Japonski vojno. Japonci

Oglas je reg. pod S. Br. 181 od 1. III. 1939

bodo sedaj poslali nazaj v stari kraj, četudi je že nad 30 let v Ameriki. Doma je nekje na Spodnjem Štajerskem. — V Ely, Minn. so na njegovem stanovanju nekega jutra našli na postelji mrtvega rojaka Valentina Novljana. Star je bil 49 let in neoženjen. V Ameriki je bival okoli 25 let. Doma je bil iz Velike Žalne na Dolenjskem. — V Chicagu je umrl 14. marca poznani rojak Martin Kremesec iz Rosalnic pri Metliki, ki je preživel v Ameriki 53 let. Pred štirimi leti mu je umrla žena, kar je starčka silno potrla. Kremesec je bil vseskozi zaveden Slovenec in katoličan, neutrujen delavec v vseh slovenskih organizacijah, zlasti pa za katoliško časopisje. — Rev. Peter Weber, župnik fare Matere božje v Neillesville, Wis. je preminul. Pogreba se je udeležilo okrog 40 duhovnikov, med njimi tudi Most Rt. Rev. William R. Griffin, pomožni škof iz La Crosse, Wis., ki je v domači cerkvi, katero je postavil pokojni Rev. Weber, ki mu bo za vedno najlepši spomenik, daroval pontifikalno črno sv. mašo za dušo pokojnega. — V Bradley, Ill. je umrl rojak Math Klopuhar v starosti 66 let. Rodil se je v Podzemeljski fari v Beli Krajini. Zapušča vdovo po rodu Irko in eno hčer ter enega sina. — Huda nesreča je v Terre Haute zadela rojaka Johna Stergarja, ki mu je njegov, še ne tri leta stari sinček padel v vodnjak in utonil. — Na Calumetu, Mich., je umrl rojak Math Grahek v starosti 77 let, ki je živel na Ahmeeku. Doma je bil iz Črnomlja in je bival v Ameriki okoli 40 let. Tukaj ne zapušta nikakih sorodnikov. — V Detroitu, Mich., je umrl John Zunič, doma iz Črnomlja v Beli Krajini, star 70 let. Zapušča sina in šest hčer. — Slovenski tednik »Jugoslavanski Obzor«, ki izhaja v Milwaukeeju, slavi letos desetletnico svojega obstanka. List izdaja in urejuje g. Rado Staut, ki je pred desetimi leti prevzel tiskarno in tedanji list »Vestnik« od pokojnega Franka Novaka.

NEMČIJA

s Zvestoba za zvestobo. Glede izida glasovanja za priključitev Avstrije k Nemčiji piše »Koroški Slovenec« tudi tole: »Odlično zadržanje naših rojakov ob glasovanju je na najučinkovitejši način postavilo vsa natolečevanja o protidržavnosti narodne manjšine na laž. Stoodstotno smo izkazali svoji državi našo zvestobo in ji dali, kar ji gre. Ta zvestoba do države ostane tudi v bodoče enako neomajana. Z isto vneto in silo pa stojimo tudi za našimi slovenskimi kulturnimi pravicami in pričakujemo od države, da se bo sedaj tudi ona oddolžila manjšini s svojo zvestobo.

s »Koroški Slovenec« piše: Z zadovoljstvom beležimo sledeče: Slovenskemu gasilnemu društvu v št. Jakobu v Rožu je bila v dnehu po 13. marcu odtegnjena pravica gašenja, zasežena blagajna in odvzeti ključni gasilnih domov. Na Kostanjah so tamošnjemu društvu odvzeli tamburice, zaprli dvorano in zasegli posojilnico blagajno. Na takojšnjo intervencijo Slovenske prosvetne zveze pri dež. svetniku g. Maier-Kaibitschu je bila šentjakobskim gasilcem nemudoma spet vrnjena stara pravica, Kostanjane pa je posetil uradnik cel. okrajnega glavarstva, jim izročil tamburice in ključne ter jim izjavil, naj svoje narodno delo nemoteno vršijo naprej.

Na dan ljudskega glasovanja so češki državljani nemške narodnosti poleg češke razobesili lahko tudi hitlerjevsko zastavo.

g

Celotna vrednost nagrad presega 100.000 dinarjev

Celo lepo stanovanje: spalnico, predsobo in kuhinjo

vam bo »Slovenec« opremil z vso potrebno opravo: s pohištvo, z modroci, blazinami, rjuhami, odejami, prti, preprogami, zastori, lučjo, s številno kuhinjsko posodo, s priborom itd.

Toda ne bi bilo prav, ako bi ostali samo pri enem lepem, bogatem darilu. Zato smo razpisali še drugih

151 nagrad

ki so vse lepe, ena lepša od druge:

2 nevestini opremlj, 5 radijskih aparatov, 2 živalna stroja, 2 pisalna stroja, 2 harmoniki, 1 kuhinjsko opremo (več kot 40 raznih kosov), 10 dvokoles (moških ali ženskih), 1 zaboj sladkorja, 1 prašič, 5 krat po 500 kg fosfatne žindre, 5 gnojničnih žrpalk, 5 plugov ospalnikov, 5 izruvačev za krompir, 3 dvodelne brane, 4 vreče fine bele moke, 5 moških oblek, 5 ženskih oblek, 4 moške ure, 4 ženske ure, 6 fotoaparata, 2 knjižni zbirki in 72 drugih vrednih nagrad (razni servisi, nalivna peresa, čevlji, platno itd.)

Tolikih in takih nagrad pač nikdar še niste imeli nikjer na razpolago. Zato postanite hitro

naročnik »Slovenca«. Ni nobenih dajatev, ni nobene verjetnosti, da bi ne bili deležni žrebanja, ker ni razpisanih nobenih ugank, ki bi je morda ne rešili pravilno, le da ste naročeni ali da kupujete »Slovenca«, kakor navajajo točke 1, 2. in 3., že imate pravico do žrebanja, ki bo 7. julija t. l. javno, pred komisijo naročnikov in ob navzočnosti javnega notarja.

Do žrebanja ima pravico vsak naročnik, kdor
1. je že naročnik na dnevnega »Slovenca« najmanj tri mesece in ki bo imel seveda naročnino plačano tudi za mesec, v katerem bo žrebanje.

2. Vsi novi naročniki, ki se na dnevnega »Slovenca« naroče vsaj za tri mesece in ki bodo plačali vsaj do 4. julija t. l. trimesečno naročnino.

3. Vsi, ki kupujejo »Slovenca« v prodaji (kolportazi) in ki nam bodo pred žrebanjem poslali 50 izrezkov z žigom, ki ga bo imel vsak izvod »Slovenca« v prodaji (kolportazi).

(Datum, s katerim bo »Slovenec« z žigom začel izhajati, bomo naznanili v nekaj dneh.)

Najboljši, najbolj razširjeni slovenski dnevnik vam nudi 152 dragocenih daril. Ne odklonite jih!

LASTNIŠTVO »SLOVENCA«

ČEŠKOSLOVAŠKA

s Slovaki se bodo bojevali za avtonomijo naprej. V odgovor na napade, ki jih je zadnje čase deležno slovaško avtonomistično gibanje s svojim voditeljem msgr. Hlinkom od vsega češkega časopisja in vplivnih čeških politikov ter v odgovor na napačna poročila tujih listov, ki dobivajo podatke le iz čeških vladnih virov, prinaša velikonočni »Slovak« pod naslovom »Pravica Slovakov« članek msgr. Hlinka in slovaškega poslanca Sidorja o bistvu slovaškega avtonomističnega gibanja in o slovaških zahtevah. Članek podčrtavata, da pomeni boj slovaškega naroda za avtonomijo po sili razmer nadaljevanje boja za samostojnost, ki se je začel že pred sto leti in ki so ga Slovaki bojevali ves čas, dokler so morali živeti v habsburški državi pod madžarskim jarmom. Ta boj je postal Slovakom narodni cilj. Trditve, da ne zajema avtonomistično gibanje večine Slovakov, so neresnične in jih širijo Slovakom nasprotni listi zato, ker jim pač tako kaže. Slovaško avtonomistično gibanje je od leta 1920 dalje neprestano raslo po obsegu in po moči, število članov slovaške avtonomistične stranke je danes za 100 odstotkov večje kakor pa je bilo leta 1920. Prav zadnje čase se priglaja v stranko vedno več novih članov, slovaška mladina je pa tako vsa avtonomistično usmerjena.

DROBNE NOVICE

Zaspanico Deledierovi vladi je izrekla francoska zbornica s 576 proti 5 glasovom.

4.900.000 plinskih mask bo pariška pokrajinska uprava v kratkem razdelila med prebivalstvo.

Sovjeti vozijo na Daljni vzhod orožje in vojaštvo, potniški promet čez Sibirijo je popolnoma ukinjen.

V Moskvi so ustrelili sedem višjih uradnikov iz poljedelskega ministrstva.

Japoncem na Kitajskem zaenkrat trda prede.

Poljski vladni list zadnje čase mnogo piše o kolonijah, ki naj jih dobi Poljska.

V Parizu je umrl sloviti ruski basist Tedor Šaljapin. Vstopnice k njegovim koncertom v Ameriki so bile tudi po tisoč dolarjev.

Hitler bo pri bližnjem obisku Rima sprejet tudi pri papežu.

Nevarnost za Evropo je v sovjetski Rusiji, je izjavil estonski vojni minister general Laidoner.

V Lvovu je umrl največji poljski modroslovec 69 letni prof. Wartenberg.

Vsesokolskega zleta v Fragi se udeležijo tudi socialistične in komunistične telovadne organizacije.

Avstrijo je zapustil nadvojvoda Evgen, zadnji Habsburžan.

Poljaki v Nemčiji so glasovali z »ja«, vendar z opombo, da njih glasovi ne veljajo za parlament, ker ni bilo na listi poljskega kandidata.

Anglija in Italija sta podpisali prijateljski sporazum, o katerem kaj več prihodnjič.

Listnica uredništva

Dopis »Grozepolni požar« sem vrgel v koš, ker je dopisnik vse lepo povedal, le kraja ni imenoval, kjer se je nesreča zgodila. — Sv. Katarina: Prečitate pazljivo današnji članek »Kako bo z novimi posojili«. — Namesto Stara Bučka pri Mokronogu je naslov predmetnega dopisa v velikonočni številki: Škocijan pri Mokronogu. — Nekatere dopise smo zaradi pomanjkanja prostora morali odložiti. — Dopisniku K. 8/14: Nič ne omenjate, kdaj priredite igro »Grdec«. Poslali ste nam tudi pesem »Današnji svet«. Pogledajte Slomškovo zbirko umotvorov in prebrali se boste, da ste lepo pesem zelo slabo posneli. — Dopisniku K. 16/10: Dopisa nismo mogli priobčiti, ker ste pozabili navesti kraj. — V Odrance: O mrtvih — samo dobro. — Bojevniki: Prihodnjič!

V vsako hišo »Domoljuba«!

PO DOMOVINI

Sadjarji in kmetje!

Lovci trdijo, da nam divjačina veliko koristi. To pa verjame le oni, ki ni kmet. Ako obrzje zajec ali srna lepo rastoče drevesce, ni škoda samo za tiste dinarje, ki jih je dal kmet zanj, ker bi ga noben gospodar ne dal pokončati niti za 100 din. Še večja pa je škoda, ki jo povzročajo zajci drevmu, ki že rodi. Ja, celo po-beljena in s slamo ovita drevesca objedajo zajci in naredijo tako v hudih zimah še večjo škodo. Pri vsem tem pa je zajcu drevesni lub le stranski prigrizek, glavni živež pa so mu drugi pridelki, ki jih kmet ne more oviti in ne pobeliti in tudi ne napravljene škode pravilno oceniti, ker odgrizne divjačina tu pa tam kar celo zel ali pa samo sočne liste, da je še več škoda.

Zato opozarjamo vse kmete in sadjarje, naj na pobudo Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani ocenijo in popišejo po vseh vaseh vsjo škodo, ki so jim jo zajci prizadejali v zadnji zimi. Tozadevne popisovalne pole se dobe pri vseh podružnicah Sadjar. in vrtnarskega društva in mora biti popisovanje končano do 30. aprila t. l.

Zato vsi na delo od kmeta do kmeta, da tako složno povzdignemo svoj glas za tozadevno spremembo lovskega zakona. Sadjar.

Vodnjak v Butalah

V Butalah so občani zgradili vodnjak, iz katerega naj bi vodo zajemali vsi Butalci. Mimo grede bodi povedano, da leže Butale na kraški zemlji, kjer ni nobenega studenca. — Prebivalci so napeljali s svojih streh žlebove in cevi, da so nastregli več deževnice v vaški vodnjak. Več let je šlo vse gladko. Nastala pa je suša. Vse je drlo k vaškemu vodnjaku, tudi tisti, ki so imeli doma vodnjake in še precej vode v njih. Tako se je zgodilo, da je bil vaški vodnjak kmalu prazen. In potem? Vse je zabavljalo: »Vodnjak je zanič! — Še drugo nerodnost so storili Butalci. Žlebove so obrnili proč od vodnjaka, drugam. Pa je župan tole pametno pogruntal; rekel je: »Vi, Butalci, hočete zajemati vodo iz domačega vodnjaka, žle-

bove pa ste obrnili drugam. Kako naj pride voda v vodnjak?« — Saj res, o spregledali Butalci. Če hočemo spet vodo zajemati iz vodnjaka, moramo žlebove vanj obrniti. In tako se je zgodilo. — To je prilika. Reenica je pa tale:

Skupni vodnjak pomeni domačo hranilnico. Denarno krizo so nemalo naredili vlagatelji. Vse je samo dvigalo, ne pa več vlagalo, zato je moralo denarja zmanjkati, ker je bilo nemogoče vse dolžnike izplačati. — Hvala Bogu, po zaslugi naših voditeljev so hranilnice spet prišle do denarja. Kaj pa nekateri vlagatelji? Zopet dero v domačo hranilnico, dvigajo in dvigajo in nosijo denar drugam — v mesto — deš, da se ondi lahko več dvigne kot doma, čeprav domača hranilnica jamči vsako novo vlogo proti takojšnjemu izplačilu. — Hranilnica je kakor vodnjak. Če boš iz njenega vodnjaka samo zajemal in nosil v drugega, se bo prvi izpraznil, drugi napolnil. — Vlagatelji, ne posnemajte Butalcev, ampak vlagajte denar doma, pa vam bodo domača hranilnice zopet izplačevale, kakor pred krizo.

Za prosvetni dom v Brežicah

Spodnji del našega slovenskega Posavja je bil s ozirom na svojo oddaljenost od slovenskih kulturnih središč bolj ali manj navezan sam nase. Vse javno delo je slonejo običajno na ramenih nekaj ljudi, ki seveda niso zmogli vseh nalog, kakor jih je terjal čas. Zato se tudi nobeno kulturno delo ni moglo razmahniti v oni meri, kakor se je to vršilo v ostalih slovenskih krajih.

Da stopi kdaj v bodočnosti tudi naše spodnje Posavje na ono stopnjo katoliške prosvete, na kateri stoji celotni del naše slovenske domovine in da dobe naše organizacije v Brežicah nujno potrebne društvene prostore, brez katerih je vsako uspešno delo nemogoče, se je Prosvetno društvo v Brežicah odločilo izvršiti svoj načrt, da osnuda v Brežicah vsem katoliškim organizacijam »Farni prosvetni dom«. Kakšni nasprotniki sejejo med naše dobro posavsko ljudstvo nazore, ki škodujejo naši skupnosti in ji zadajajo globoke rane. Zato upamo, da bo naša dolgoletna želja po lastnih društvenih prostorih v bližnji bodočnosti uresničena,

kajti prostor za društveni dom in vse naše javne prireditve je zagotovljen.

V ta namen se obračamo do naših prijateljev, da nam do uresničenja našega načrta po svojih močeh pomagajo. Zato smo se obrnili in se bomo v prihodnjih dneh do naših prijateljev in dobrotnikov širom slovenske domovine. Prosimo vse, ki so prejeli ali bodo prejeli naše prošnje, naj jih ne prezrejo in naj s tem pokažejo svoje razumevanje za naše delo. Komur pa dopuščajo gnotne razmere, prosimo, naj daruje za temeljne kamne doma.

Vojna duhov

Vojna je! Vojna duhov. Vojna na vsem svetu! Vojna za največje dobrine! Vojna za Boga, za lastno dušo, za duše drugih! — Ničče ne more opazovati to vojno s prekrizanimi rokami. Če Družba sv. Petra Klaverja zopet razglasi »križarske skupne molitve za Afriko«, kot jih opravlja 42 let — za takojšnjo pomoč potom molitve za spreobrnenje nevernikov enega dela sveta, je ta razglas sedaj še primernejši kot nekoč. Za Afriko se borijo kristjani in nekristjani: Cerkev proti komunizmu in mohamedanizmu, razkolnike in poganstvo. Ne bodimo nebržni za to, kaj pride! Gorje Evropi, če rdeče valovje zajame črna ljudstva Afrike!

Blagor pa Evropi, če zakraljuje v črnom delu sveta križ Kristusov! Zato: Pridruživši se tej križarski trumli Njeno delo bo devetdnevnic k najsvetejšemu Srcu Jezusovemu, katere se opravlja pred praznikom Varstva sv. Jožefa (25. aprila do vstega 3. maja). Opravi se lahko zasebno ali skupno. To običajno »zadostilno molitev« k prosy. Srcu Jezusovemu za zamožce v Afriki, ki se molí pri tej devetdnevnic, se dobi brezplačno od Družbe sv. Petra Klaverja v Ljubljani. Za pošiljke po pošti naj se priloži znamka.

Smartno pri Slovenjgrašču. Žalostno je odjeknila vest, da je umrl dobrí in blagi mož, Mikelnov oče Goršek Mihael Po doigem trpljenju je umrl v 79. letu starosti. Ta mož je bil pač res vzgleden katoličan in velik dobrotnik cerkva. Tudi reveži so našli v njem usmiljenega Samarijana. Na »Domoljuba« je bil naroden že od leta 1919 in tudi drugi katoliški listi so bili pri Mikelnovih doma (Slov. dom,

RAZNO

L. Ganghofer:

73

Martinj klošter

Roman iz začetka 12. stoletja

Poslovenil Blaž Požnič

»Seveda je zadet, seveda!« je ihtel kmet, meneč, da bo s to lažjo potešil ženo.

Hilmtruda je globoko dihnila in medel smehljaj ji je prebegnil ustnice. Zaprla je oči, kakor da je utrujena in bi rada spala po težkem delu. Rahlo je zamahnila z roko. »Ljudje, pojdite ven!« Izpolnili so ji željo; ko je bila čumnata prazna, je primaknila Hilmtruda lice k vtrepetajoči moževi glavi in ga pogladila po mokrih lasih. »Hartli, rada sem te imela!«

»Da, da, Trudica — vidiš, jaz tebe tudi — in močnok!«

»Ali mi odpustiš?«

»Seveda, Trudica, seveda!« Zajokal je ko otrok.

»Vse hude besede, vse, ki si mi jih kdaj rekla, vse — saj si vedno mislila le dobro!«

Zmajala je z glavo. »Tega ne mislim — s tem sva si bila vedno bot. Nekaj drugega mislim — najina hiša — jaz, Hartli, jaz sem kriva...« Drhteča slabost jo je prevzela in rdeča kapija krvi ji je spolzela z ustnice. Kaganhart je nehal ihtiti in je zastrmel ženi v obraz.

»Jaz sem kriva... jaz sem mu izdala, Hartli, kdaj bo več...!«

»Vse dobre možik!« Prestrašen je sklenil Kaganhart roke. »Zena, kako si mogla kaj takega storiti!« Segel si je v lasce. »In jaz sem slabo govoril o njem na večul!«

»Zato je potgal najino hišo — razbojnik!« Slisnila je prsti.

Nenadoma so ji prsti popustili, roka se ji je bres moči povesila in ječeč je omahnila nazaj na senene ležišče. Mož je kriknil. Prestrašeni so pritisnili ljudje v izbico, in bebljajoč je iztegnil Kaganhart roko po svoji ženi. Se enkrat se je poskusila Hilmtruda vzravnat. »Hartli, moj dobri Hartli...« se ji je ko vzdih utrgalo z ustnice, potem je omahnila nazaj in njeni udje so se zleknilli.

»Trudica! Trudica! Kaj je, govori, kaj je?« je zartnal kmet. Tedaj je spoznal smrt v obrazu svoje žene. »Vse dobre možik!« je zavpil in se ihtoč vrgel čez truplo.

Angel je zapustil izbico in si pritisnil pesti na glavo. »Vredno je, da si živelt!« je zasopel. V lijočem dežju se je zgrudil na kamen in strmel tako v sivi dan.

Od gorskega gozda sem se je v hrumu in šumu glasilo pozvanjanje domov se vračajoče črede in med odmevi zvoncev je ukal pastir, kakor bi sijalo nad njim sonce in bila pomlad, in ne, da je lil dež in se je bilžala zima.

26.

V turobne skrbi zatopljen je sedel brat Vampo na ognjišču v samotnici. Zanetil je bil ogenj, da bi se ogrel in si posušil prmočeno obleko. Ko si je tako žalosten belil glavo, je prasketalo v ognju in iz celice tik kuhinje je donela glasna ValDRAMOVA molitev. Brat Vampo je ni čul, preveč ga je grudila žalost. Malo prej je bil pregledal zaloge v čumnati in ugotovil, da je vsa moko prekvasil dež, ki ga je zanašal veter skozi nezavarovano okensko lino. Bila je zanič, in skvarjena je bila tudi polovica fižola. Borni ostanek, ki ga je bil brat Vampo še rešil, bo zadoščal komaj za jutrišnji dan. In ko použijejo zadnje zrno fižola, kaj potem? Dobra

Slov. Gospodar, Bogoljub, Cvetje i. dr.). Bil je pač umen in skrlen gospodar kar kaže vzorno urejeno gospodarstvo v Turški vasi in v Soštanjju. O, kako zelo bodo pogrešali njegove večje roke! Bil je tudi dolga leta cerkveni ključar za lomaško cerkev. Lahka mu bodi zemlja domača!

Velika Loka pri Višnji gori. Sklenili smo, da postavimo nad vasjo lepo cerkev v čast sv. Antona Padov. Načrti so izgotovljeni. Nabrali smo tudi že lepo vsoto denarja. Kamenje, pesek in opeko pridno dovažamo. Dosljej so vaščani darovali mnogo smrek. Priporočamo se že danes tudi drugim občanom, ker sami ne bomo zmogli vsega. — Blagoslovitev temeljnega kamna za novo cerkev bo na belo nedeljo ob 3 popoldne. Igrala bo godba in bo ljudsko petje. Častilci sv. Antona vabljeni!

Muljava pri Krki. V torek, dne 19. aprila je obhajala 80 letnico svojega rojstva Adamič Ana, po domače Breznikova mati iz Brozja pri Muljavi. Jubilančica je še vedno čila in zdrava, vzorna mati, globokoverna žena in pridna gospodinja. Rada prebira katoliške časopise, posebno ji je priljubljen »Domoljub«, ki že nad 50 let prihaja v njeno hišo. Bog daj jubilančici dočakati še mnogo zdravih let! — Na Muljavi se je po dveh letih prerokanja vendar pričelo delo ureditve potoka Višnjice. — Takoj po veliki noči prično z zidavo nove mežarije.

Dolenjski popetnik. Ono nedeljo sem jo mahnil od Rake proti Studencu in dalje do graščine Impolce. Vinogradi so s pomladanskim delom pri kraju, pa tudi mraz se precej pozna, slasti po višjih legah. — Na Studencu sem videl »svetnike«, pa ne v cerkvi, ampak zunaj. Kaj iščejo od tega, ko pridejo po uro daleč, potem pa stoje tam zunaj cerkve in tako dajejo slab zged drugi mladini. — Mahnem jo dalje proti vasi Novo. Tam sem opazil križ ob stari cesti; zapuščen je, skoraj podrt. Kdo ga bo popravil in prestavil k novi cesti? Pa še nekaj! Vodno korito, napajališče ob cesti tudi ni v redu. Naj priskočijo na pomoč vsi, posebno tisti, ki vedo najbolj rabijo.

Dobrava pri Ljubljani. Smrtna kosa je ugrabila 58 letnega Petra Notaka, posestnika, gostilničarja in večletnega zastopnika Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani. Bil je dober meč. To je tudi priči njegov lepi pogreb. Zato šolimo: Bodi vsa semljica lahka!

Kostanjevica. Na sv. birmo se pripravljamo, ki bo pri nas 2. maja letos. Zato bo tudi sv. obhajilo prvoobhajencev že na belo nedeljo. — Marolov očka in Kostanjevica, ki so se že več let udeleževali obredov umivanja nog na veliki četrtek v Ljubljani, se letos zaradi svojih 97 let niso upali na pot. Nič jih pa ni zadržalo na veliki četrtek, da ne bi v domači cerkvi prejeli sv. obhajila. Bodo pa ob priliki sv. birme videli tudi letos svojega knezškofa, ki ga z veseljem pričakujejo.

Krelo s pokojnikom so neeli na pokopališče njegovi tovariši Laščani. Ob odprtem grobu se je od pokojnika s lepimi besedami poslovil poveljnik Bedenk, tovariši stražniki, pa so mu še zadnjič v slovo zapeli »Človek, glej življenje svoje«. — Uživaj pri Bogu večno plačilo dragi stražnik-kongregantist!

Prosvetno društvo pri Sv. Gregorju uprizori na belo nedeljo ob 3 popoldne žanlogro »Za pravdo in sroec«. Ta dan je pri nas žeganje. Velj lekrečno vabljeni!

Male Jole pri Vojniku. Širom naše Slovenije se nahajajo ob cestah in potih križi in kapelice. To je znak, da so bili naši predniki, ki so jih postavili, dobri katoličani. Tudi v naši vasi je postavil lepo kapelico posestnik Franc Vrbič, p. d. Travniški Dobnik. Blagoslovil pa jo je na velike soboto domači g. kanonik Pavel Žagar iz Nove cerkve. Kapelica je posvečena Lurški Materi božji. — Mraz nam je napravil dosti škode. Češnje in orehi so popolnoma uničeni in tudi v vinogradih se precej pozna. — Tako slabe ceste se menda ne najde, kot je cesta iz Ivence skozi Jankovo in deloma Malih

dol. Ob deževnem času je skoraj nemogoče vožnja. Uboga živina, ki se mora mučiti po teh globokih mlakah in še vleči prazne tovora. Ob občinskih volitvah so nam novo cesto obljubili.

Sv. Marjeta pri Rimskih toplicah. 15. aprila smo spremili k večnemu počitku vsem priljubljenega kmeta na Sevah Jožefa Slugo, v 65 letu starosti. Kako priljubljen nam je bil rajni, pričča njegov pogreb, kakršnega že dolgo ni doživela Smarjeta. Ob grobu se je od rajnega poslovil v lepimi besedami domači gosp. župnik. Pevci so mu zapeli v slovo. Z rajnim je legel v grob eden najdelavnejših mož naše fars.

Selea nad škofjo Loka. Ono soboto smo izgubili enega naših najstarejših faranov, 84-letnega Tomaža Pogačnika ali Tomažkovega oca. Bil je to človek, s kakršnim se lahko vsaka fara ponaša: odločen, veren katoličan, dober gospodar, katerega so vsi radi spraševali za svet, in čudovito izobražen; posebno dober je bil kot zgodovinar. Vsak, ki je hotel kakšna pojasnila iz zgodovine Selške doline, je moral k njemu. Prav mnogo je tudi potoval. Kot mož, ki ne vidi samo lastnih potreb, ampak tudi težave svojega bližnjega, je sodeloval tudi v javnem življenju, tako n. pr. pri hranilnici in pri cerkvi, kjer je bil dalj časa cerkveni ključar. Prav posebno se je zanimal za študente in če je bil mogoč, je bil vsaki priliki stisnil študentovski pari kak drobiž v roke. Zelo se je zanimal za svetovne dogodke in do zadnjega je še vsak dan šel k sedlu brat »Slovenca«, »Domoljubca« je pa imel naročenega skoraj od začetka njegovega izhajanja. Naj da blagemu pokojniku dobri Bog, kateremu je oče vedno zvesto služil in iskreno ljubil njegove namestnike-duhovnike, večno plačilo v nebesih!

Sv. Marjeta nize. Ptuj. Pozimi so govorili, da bo letošnje leto elektrificirana cela župnija. Sedaj pa pravijo, da bo elektrificirana sosednja župnija Sv. Marko in pa še zraven vas Muretinci. Baje nima elektritarua Fala za to leto več kredita na razpolago.

Male dole pri Vojniku. Kakor menda malo kje, tudi pri nas niso poštne razmere v redu. Zgodi se, da dobivajo drugi ljudje pošto, ki je ne dostavijo naslovljenemu. So primeri, ko se prišla »Domoljub« in »Nedeljca« naročniku v roke šele v ponedeljek. V tem oziru bi bilo najboljšje, da bi se na pošti Vojnik sestavili še

Hincuta je bolna in je tako brž še ne bo od nikoder, da bi pa zadel vrečico na ramu in se napolni na beržo od kmeta do kmeta; mu je prepovedal Ebervajc. Ribičeva pomoč, ta seveda je bila bratom zagotovljena. Toda od samih rib-človek tudi ne more živeti! Med vzdihom se je ozrl brat Vampo po ščukah in postvkih, ki jih je bil, smazno iztrebljene nabodel na šibice in jih razobesil po steni nad ognjiščem, da bi se prekadile. Zopet je začel mozgati in misliti. Preneki drzen načrt mu je segel v okroglo glavico in končno so je spomnil na divje čebele v drevesu. Med! Gladu si res ne moreš z njim kaj prida utešiti, nekaj pa le zaleže, je menil brat Vampo. Urno je bil pri vratih in pogledal ven. Lilo je v štrinah in sneg je padal med dežjem, pa tudi večer se je že ponujal. Toda ob misli na med je pozabil brat na vse. »Moram iti ponj! Moram!«

Stopil je k ognjišču, vzal lesen korec in stisnil šop trsk pod obleho, da bi jih zavaroval pred dežjem. Bežno je še pogledal v Ebervajcovo celico, prijazno in smehljaje pokimal dečku, ki je počival na postelji, in odhitel.

Huce se je bil vzpel, zakaj menil je, da je prišel brat zato, da bi kramljala. Ko je pa videl, da je brž izginil, se je zleknil zopet na mah in stisnil dlani pod lice. Tako je zaspal.

Nenadoma se je prebudil. Zunaj je štopotal kap in skozi leseno steno je votlo odmeval Valdranov glas. Dečka je prevzela čudna groza. Pozabil je na svojo ranjene noge, skočil s postelje in kleknal na tla; toda brž se je pobral in odšantal proti patrovi celici, iz katere so se čuli glasovi. Ko je odprl vrata, je zgedel patra Valdrana, ki je klekal na tleh, molil, da se je sililo ko vptije na pomoč, in se bičal. Nič ni opazil, da so se odprla vrata.

Huceta je stresel neznan strah; misleč, da se je patru zbledlo, je prepaden pobegnil iz samotrice ven na dež in tja proti gozdu. Vsak korak, ki ga je napravil, ga je prešinil z ostro bolečino, toda strah ga je gnal nevzdržno dalje. Ustavil se tudi ni, ko je prispel do gozda. Klecaje in stokajoč pri vsakem koraku se je vlekel dalje med drevjem. Kmalu mu je zadonel na uho šum melniške Ahe; toda preden je došel do nje, so mu opešale moči in lihteč, napol nezavesten, se je sedel na tla...

V dolini je zacingljalo, krave so šle mimo in čul se je hrup zmedenih glasov.

»Ljudje, ljudje!« je začel eno za drugim klicati Huce, toda nihče ga ni čul.

Mala čreda se je oddaljila in zavila proti Urštalerjevi domačiji, prav blizu mimo razpadajoče ograje starega Goba. Starček, ki je čepel pod svojo stredico na seneni blazini, je čul zvonce in govorice ljudi. Dvignil je glavo in se zasmejal. »Vračajte se domov v dolino ali odhajajte na planine — vse poti držijo proti nemu tihemu prostorčku!« Kimsje z glavo je obsedel, si objel z rokama kolena in se zagledal v sivi dež.

Položi so tonili v puščoben mrak in večer se je bližal. Čimbolj se je temnilo, tem tiše je žuborelo okoli koč. dokler ni popolnoma prestalo. Stari Gobl je iztegnil roko izpod strehe; rahlo in mrzlo mu je padalo na prste — bile so snežinke.

Zehaje se je zleknil stavec na seno in zaprl oči; toda mrzilo ga je in zaspeti ni mogel. Enkrat se mu je zazdelo, da je presekal tihno noč fiteč klic. Priziskajoč je sedel, zmajal z glavo in zopet legel. Medlo klicanje se je oglasilo bliže in čez nekaj časa je čul stavec bolešno stokanje. Zlezal je ven in videl, da se plazil pri ogradnih vratih neka temna kepa po tleh.

menoj v kuhinjo... »Brigita, ta gospod bi rad z Vami govoril.« — »Jaz? — se čudi; služkinja, ko je začel zavarovalni potnik govoriti. »Ne, tu se pravi gospodar družine — m pokaže na šestletnega fanta, ki je pridrljal v kuhinjo.

Samo za denar se ji gre. A: »Moja žena se nemogoče. Pomeni, vedno zahteva denar od mene, zjutraj denar, popoldne denar in zvečer denar.« — B: »Kaj pa počne s tolikim denarjem?« - A: »Nič. Nisem ga ji namreč še nikoli dal.«

Klanje svinj je volja umetnosti, kakor si misli. O tem vedno povedati domači in publikani marsji cele zgodbe, med katerimi ona o pobeblem zaklanem prašiču niti ni naznanjivajša. Ta način klanja in se nam ndi sila praktičen: Vzemi dva metra dolgo vrv z zanjko, vtakni zanjko nad rlicem v gobec, zategni in zanjko v gobcu pritrdi v vzolom. Ko pritenes svinjjo do masarja, stopiš pred njo in pri vsaki njenem gibu potegneš vrv. Svinja se ne bo ganila, za njo stoječa oseba jo s močno silo udari s kladi-

Jugoslavija naj bo močna

Znano je, da je vodja nemškega naroda Hitler za obiska našega ministrskega predsednika dr. Stojadinoviča v Berlinu slovesno izjavil, da mora biti Jugoslavija neodvisna in močna država.

Te dni pa je priobčil belgrajski časopis »Vreme« izjavo, ki jo je dal temu listu francoski zunanji minister Georges Bonnet. V svoji izjavi francoski zunanji minister med drugim pravi: »Vaša država kot vodilna država na Balkanu in v srednji Evropi postaja vse pomembnejše važnosti na zemljevidu Evrope. Vaš močni gospodarski napredek in pomembna obnova državnih financ v teku zadnjih let more le veseliti vaše prijatelje, posebno pa Francijo, ki je doprinesla svoj del k ustvaritvi velike Jugoslavije v okolnostih, ki so v še tako živem spominu tako Francozov kakor Jugoslovanov. Francija je vedno želela, da bi bila vaša država močna in napredna ter se je trudila, da bi to željo pretvorila v uspešen in rešničen podvig s sodelovanjem na raznih področjih in povsod, kjer se je to sodelovanje moglo ustvariti.«

zavzema, a samo s poštenimi sredstvi. Čeprav ni mogoče zavzeti izključno le eno stališče, je vendar res, da je treba reševati to vprašanje sporazumno in prijateljsko v okviru J.R.Z. In zaradi tega naj bi se morda občina Sv. Duh združila s Krškim, občina Leskovec pa bo potem prav lepa zaokrožena enota.

Dobrepolje. V soboto, dne 9. aprila je odšlo iz naše občine 35 nabornikov k odslužiti vojaške službe. — Te dni smo prejeli po pošti od naših rojakov več številk »Ameriškega Slovenceca«. V številki od 4. marca so navedeni darovalci denarnih podpor za poškodovance po toči v Dobrepoljah. Nabirahno akcijo je vodil naš rojak John Germ iz Pueblo Colo in je na-

bral 311 dolarjev ali 14.150 din. Ta denar je tudi že prejel odbor po toči prizadetim v Dobrepoljah in zanj nabavil koruzo, krompir in drugo. V imenu vseh poškodovancev po toči se tem potom vsem blagim ameriškim darovalcem najtopleje zahvaljujemo. — Po vročih marčnih dneh je v noči one nedelje zapadlo pri nas okoli 15 cm snega. V petek, 8. aprila je bila pri nas hujša nevihta s sodro, točo in snegom. Naši izkušeni kmetovalci pravijo, da je za rastline, posebno sadno drevje koristno, ker mraz zadržuje sadno drevje, da ne vzcvete.

NAZNANILA

n Obrtniki, obrtnice. Vsem zavednim slov. obrtnikom in obrtnicam priporočamo, da se naroče na list »Slovenski obrtnik«, kateri je glasilo Zveze slov. obrtnikov List izhaja mesечно, prinaša razne strokovne članke in odredbe, ki se tičejo obrtnikov. Vodi borbo za zboljšanje obrtnega stanu, za njegov obstanek in napredek. Stane letno samo 18 din. Naroča se pri upravi, Kolodvorska ul. 25, Ljubljana.

n Praktični nasveti gospodinj! lzšla je zbirka praktičnih nasvetov in navodil za hišo in dom. Cena 3 din. Plačljivo tudi v pisemskih znakih. Naroča se pri upravi »Vigreda, Ljubljana, Masarykova cesta 12.

n Birmovanje v ljubljanski škofiji se bo pričelo koncem meseca aprila. Za to priliko priporoča Jugoslov. knjigarna v Ljubljani pred. Šupnjam uradom sledeče tiskovine in potrebšćine: Liber confirmatorum — pola din 1,50. Vizitacijsko poročilo — kos din 3. Katehetsko poročilo — pola din 1, birmanski listki — na boljšem papirju 100 kosov 20 din, na slabšem 100 kosov 10 din. Šlika prevzvišenega knezoškofa dr. Rožmana v velikosti 40x30 cm din 40. — Na razpolago so primerani molitveniki za birmance.

n Šentjoški gospod Šimen in njegovi sodebniki. Zgodovinska povest iz 18. stoletja. Pisal Jožef Lavtizar. Založil pisatelj, Ratače-Planica na Gorenjskem. Izvrstna povest obsega 123 strani in stane samo 25 din. Naroča se pri pisatelju, pa tudi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

n Redni občni zbor Kmetijske zadruge r. z. z. o. z. v Moravčah bo na belo nedeljo, 24. aprila ob pol treh popoldne v kaplanijski dvorani. Vabljeni so vsi člani in tudi drugi!

en pismonoša, ki bi raznašal pošto vsaj trikrat na teden. — Na cvetno nedeljo je previden s sv. zakramenti umrl posestnik Šrebot Jožef. Bog mu daj večni mir!

Mirna. Na cvetno nedeljo je imel Fantovski odtok skupno z Dekliškim krožkom lepo uspelo skandemijo, ki so jo zvečer ponovili pri dobri udeležbi. Nastopilo je 81 telovadec Veliko je bilo truda in dela, vendar so se naši fantje in dekleta postavili kot še nikoli — čeprav je miren tako zvana gospoda govorila, češ kaj bodo ti kmetje. Bog živi!

Svela gora pri Litiji. Smrt se oglašala tudi pri nas. Na senčni strani v Javoršici se je na ledenih tleh v gozdu ponesrečil Kolenc Gasper, oče trinajstih otrok. Na sončni strani pa je na Rovjškah pod svetovskega cerkviyo umrla Jurčič Jožeta, vzor prave krščanske matere. Dvajsetletna se je poročila, v dneh srečnega zakona je dvajset let okušala srečo in težave materinstva, ko pa se ji je v Ameriki ponesrečil mož, je 34 let vdovstva delala in molila in tako v trpljenju in vdanu v voljo božjo dozorela za nebesa.

Rovte nad Logatcem. Elektrifikacija naše županije je v podnem teku. Drogovi za napeljava že stojijo in tudi žico že pritrjujejo, ko to pismo. — Ono nedeljo smo imeli občni zbor Kraj. kmetске zveze. Govoril je tudi svetnik Ivan Potocnik iz Zirov. — »Orača« prihaja k nam 80 izvodov. Kmetje so zadovoljni z njim. Kdor ga ne dobi v redu, naj to javi tajniku. — Naročniki našega časopisja naj premlisajo, če imajo že v redu naročnino.

Svibno. Iz bojevniskih vrst je šel po plačilo 63letni Miha Zajc. Znan in priljubljen je bil vsej županiji. Bil je dolgoletni naročnik »Domoljuba«. V boleznih se je mož izrazil, da bo šel za veliko noč po novi cesti v cerkev; zdaj so pa res njeza prvega spremili po njej.

Leskovec pri Krškem. Te dni smo spremili k večnemu počitku vzorno dolgoletno članico tuk. dokliske Mar. družbe Marijo Babič. Bilo ji je že čez 60 let, a za dobro je bila polna mladostnega ognja. Umrla je nagle smrti, ko si je pripravljala za obed po nesreči ubito kokoš. Dekle je zadela kap. — Zadnja občinska seja je potekla v znamenju razburjenja in kot taka je bila ukinjena. Glavna točka sporeda je bilo vprašanje o združitvi občine Leskovec s Krškim. Glede tega vprašanja sta dve struji. Če si že kdo želi združiti, ima pravico, da se za to

vom ali cekiro v četverkot med uhlji in očesi, kakor se omočena zvrne. Ta način klanja se zdi lažji in tudi boljji kakor znane naše rokoborbe pred domačo kolino.

Nesporazum. Igralec na klavir: »Včeraj sem cele tri ure igral Čajkovskega.« — Star kvartopirc: »No, ali si ga dobil?«

Tekom 400 let od dobe prihoda prvih kolonistov v Ameriko je tam živel že približno 5 milijonov Indijancev. Tedaj jih je bilo 980.000, zdaj pa samo še okrog 300.000.

Zdravniki so nedavno našli bacil ali mikrobo legarjeve mrzlice v sredini žolčnih kamnov.

Pouk v spanju. Na državni univerzi v Texas je ravnateljstvo odredilo, da se mora skoraj polovica štivila dijakov v šoli udeleževati pouka o spanju; to velja za bolj elabotne. V ta namen imajo v šoli primerne spalnice z udobnimi posteljami.

Sami odličnjaki. Stric Jakob: »No, otroci, kako pa kaj v šoli?« — Tine: »Izvrstno, v računstvu sem prvil.« — Slavko: »In jaz prvi pri telovadbi.« — Jožek: »In jaz prvi zunaj, kadar gremo domov.«

»Ti kupček nesreče tam,« je zaklical, »kdo si? Česa iščeš pri meni?« Tožeč stok mu je odgovoril. »Glej, glej, in zdaj išče nekdo še pomoči pri starem Goblu! Bo menda res tako, da se steka širočina k širočini kakor voda k vodi.« Skobacal se je s podrtije svoje hiše in bredele skozi mlake k ogradnim vratom. Na tleh poleg podbojev je ležal neki deček; prijel ga je za komolec in ga stresel. »Čuj, til kaj je s tabo?« Toda odgovora ni dobil. »Govori vendar! Kdo si?« Toda tih je ležal deček in njegova roka, ki jo je stavec izpustil, je padla težko v mlako. »Omedlel je menda!« je zamrmral Gobl in se sklonil nad fanta; v temi ni mogel prepoznati njegovega obraza. »No, naj bo — jutri te bodo tvoji ljudje že prišli iskati!« S svojimi slabotnimi močmi si je zadel onemoglega dečka v naročje in ga zanesel pod strešico. Ko je opazil da se deček tresel od mraza in studeni, je razparal blazino in izvotlil v njej za tihega tovariša toplo gnezdo. Potem je obsedel v temi ob njegovi strani in neprestano segal z roko v seno, da bi se uveril, če se prezeblji fantek segreva.

Enkrat se je jasno zasmelaj. »Poglej, poglej, moja hiša ima zopet ljudi in skrbim tudi že zanje!«

Kmalu je čul, da tihi gost globoko in spokojno diha; seno okoli njega je začelo vlažnotoplo hlapeiti.

Starcu so se pričele veke zapirati; svojo trudo glavo je položil poleg dečkove na seno in zaspal...

Tiho je sanjala noč okoli strešice in okoli kupa razpadle kože; veter se je polegel, nelišno je padal sneg in samo rahlo je zažuborela včas voda.

V dolini Ahe, daleč od gozdu, kjer se je izgubljal kolovoz med drevje, se je lovil žar plamenice. Nosil jo je Švajker, ki se je vračal z Ebervajnom proti domu. Kjerkoli se je pokazalo, da je pot razdrta, je spustil baklo niže, da bi olajšal svojemu gospodu hojo; utripaje

je razsvetljeval plamen blede, prepedeni Ebervajnov obraz, ki se je zdel za leta postaran. Molče sta hodila moža svojo po; sneg, ki se je na mokrih tleh sproti tajal, se jima je na obleki prijemal; kmalu sta bila bela po rokah in ramenih.

Ko se je Švajker zopet enkrat ozrl v Ebervajnov obraz, je videl, da mu zalivajo oči solze. »Gospod, moj dobri gospod, je poposrl, z kaj se vdajáš tolikšni žalosti! Pomisli vendar, kako sta bila oba stara! Slehernu urico bliže smrti! In še to, saj ne več popolnoma zagotovo, če morda vendarle ne živita! Ako je pa res, da jima je spodletelo na mokrih tleh in sta padla tja dol — giej, zdaj sta pri dobrih svetnikih v nebesih.«

Ječoč, kakor da je vsaka teh besed zanj nova bol, je iztegnil Ebervajno roko proti Švajkerju in mu pomignil, naj molči.

Stopala sta dalje; vedno počasneje je hodil Ebervajnov. Kazalo je, da ga zapuščajo moči. Opravil je bil skoraj več, kakor more prenesti človek, odkar je bil s Švajkerjem in Mino naletel pri Ahi na starega Runota in njegova dva sinova, ki so, kakor on, iskali pogrešane Hiltišalka in njegovo ženo. Ko je Ebervajnov čul, kaj se je bilo pri ValDRAMOVEM prihodu dogodilo pred cerkvico v Melinjem logu, je prebledel. Dekla se ga je oprijela za obleko, možje so mu žugali s postmi in ga grdili z besedami. Pod temno silo ValDRAMOVH besed so se bili izneverili starčku — zdaj so žalovali za njim kakor za očetom, ki so ga izgubili, in so videli v Ebervajnu in Švajkerju samo tovariša onega drugega, ki jih je osirotil. Razkažen je hotel Švajker sramotilce zavrtniti, toda Ebervajnov mu je ubranil: »Močiči! Pravico imajo, da se srdijo in žalujejo. ValDRAM je sejal, midva morava žeti. Če bi mogel, kar se je zgodilo, s svojim življenjem predrukačiti, bi ga rad dal!«

Moč zgloda

Zdajje o velikomobnem času slišimo pogostokrat ponavljati Kristinsvo besedo: »Zgled sem vam dal.« Komu ni poznana beseda sv. Pavla: »Posnemajte mene, bratje, in glejte na tiste, ki tako žive, kakor imate zgled v nas.« Komu imate vas ni znano ime starčka Eleazarja, ki je živel v činu Makabejcev, v poslednjih časih pred Kristusom. Denimo semkaj popis njegovega lepega in zglodnega ravnanja!

Eleazar, eden izmed prvih pismarjev, moč velike starosti in lepega obličja, je bil prikljen jesti svinjsko meso, kar je bilo Judom strogo prepovedano. On pa je višje cenil prečistiljivo smrt nego ostudno življenje in je šel prostovoljno v trpljenje. Njegovi prijatelji in znanci so mu na skrivnem svetovali, naj si da primesti mesa, kakršnega sme jesti in naj se dela, kakor bi jedel svinjsko meso. Smilil se jim je častiljivi mož in hoteli so s tem nasvetom obvarovati njegovo življenje. Pa kaj je dejal na to stari Eleazar? »Ne spodobi se v moji starosti, da bi se bliznil in da bi voščilo mladeničev mislilo, češ devetdesetletni Eleazar je prestopil k življenju nevernikov. Ako srčno umrjem, se bom svoje starosti vrednega izkazal, mladeničem bom zapustil močan zgled, če voljno in srčno za predrage in presvete postave počteno smrt storim.« Tako je umrl in ni le mladeničem, ampak tudi vsemu ljudstvu zapustil izgled čednostnega in krepostnega življenja.

Seveda so se dobili tudi nekateri, katerim njegovo ravnanje ni dopadlo in so ga dožili, da blagi mož tako ravna in govori iz same ljube prevzetosti. Dokaj značilna je tudi ta beditev. Stara in še vedno nova. Ali ni današnje dni svet še ravno tak? Tiste, ki nečejo trobiti v njegov malovredni rog, obklada še

danes s prevzetneži, z bedaki, z božjimi volički in podobno.

Iz vsega povedanega pa moremo priti do sklepa, da moč zgloda ni ravno majhna.

Nekaterikrat se starši opravičujejo, če slišijo slaba poročila o svojih otrocih: »Jaz ga tega nisem učil.« Rad verjamem. Pouk je pri vzgoji potreben, ni pa vse, ni začetek in konec vagoje. Ti, ki nisi dal slabih nauk, si pa morebiti sejal slabe zglede. Otroci te niso samo poslušali, ampak so tudi gledali nate.

Zgled pa ni doma samo v domači hiši, ampak ga otroci sredujejo tudi na cestah, pri delu, pri sosedovih, pri poslih, v gledišču, v kinu in še na sto in sto drugih krajih. Pri sosedovih slišijo tvoji otroci, kako se med obol časte in obkladejo z ne prav prijaznimi priimki. Glej, tu imaš zgled podivjivosti! Na cesti vidiš in slišiš pijanca, kako se na vsa usta pridruša iz preklinja. Ali misliš, da ga ne bodo posnemali? Če ne očitno pred teboj, pa za neke časa vsaj na skrivnem. Potem pa tudi javno. Prav tam srečajo voznika, ki se roti in kolne nad živino in jo neusmiljeno prelepa. Ali misliš, da bo šla ta reč neopazeno šale in dovčipe surovih pijancev. Pa le kar pogledaj, kako jih gostilničarjevi otroci vsrkavajo vase z odprtimi ustni, z očmi in z ušesi. Ali res misliš, da bodo taki otroci kakor angelčki božji? Prebito se motiš. Taki otroci so strup cele okolice. Vse, kar vidiš in slišiš, nesejo pregreto in premleto naravnost med svoje tovariše in tovarišice. V kino hodijo gledat predrzne tatvine, rope, umore in uboje, prešustva in drugo umazano. Zato, kajne, da se tam od srca nasmejejo in da lažje prebavljajo? Če bi bilo res

samo to! Žalostna zgodovina nekateroga mladega in starega zločinca pa nam pove, da so se tam naučili še vse kaj drugega.

Sovražnik je to storil. Kofikokrat se ponavlja ta evangelijska beseda med nami. Zakaj vsak, kdor seje in troši slabe zglede med ljudi, ni drugega kakor naš in vsega sveta sovražnik. Slab zgled je kakor evangelijska ljulika med pšenicam, lep in dober zgled pa je kakor dragocen biser na njivi.

Ko bi se vsi ljudje vedno in vselej zavdali svojega apostolskega poklica in poslanja, potem bi ne bilo treba klicati: Gorje svetu zaradi pobujšanja!

Zavedajmo se pred vsem, da naš svet potrebuje živih zgledov. Torej ne samo svetniških, ne samo takih, ki so napisani po knjigah, o katerih se lepo bere in sliši. Zglede treba tudi gledati. Ker na žalost vidimo le preveč slabih zgledov, zato je opravičena naša tožba, da je na svetu hudo. Je hudo in bo še hudo, dokler se svet ne bo zavedel, kaj mu je storiti. Žive, lepe zglede v domačo hišo, na cesto, v planino, v cerkev, prav povsod! Apostolskih zglodnega življenja je eno najvažnejših poglavij vsega našega delovanja.

Svetniških zgledov ni ne zametujemo. Vemo: potrebni so nam, koristni so nam, za spodbudo so nam. Vse to je res. Toda brez živih zgledov ne bo šlo.

Dobro si zapomnimo tole: En slab zgled naredi več škode, kakor je more popraviti deset očetov in deset mater, in če bi bili in bile najboljše in najboljše med vsemi. En slab zgled škoduje več, kakor naredi dobrega deset pridig in če bi bile v pridigah tudi vse besede samo čisto zlato in tisti, ki pridigujejo, sami angeli in svetniki...

Poslajte naročnino!

Dr. Fr. Trdan:

Spomini na Ameriko

Neko dopoldne sva stopala z g. ravnateljem Slapšekom proti uroditvu Ameriške Domoine. V nasprotjem smeri sta prihajala dva postava moža. Oči, obraz, vedenje, goja, vse je govorilo, da sta sinova slovenske krvi. »G. ravnatelj, stavi dolar, da sta tale dva Slovence.« — »Velja! V hipu me je prevzela taka razigranost, da sem ju kar na slepo slovensko nagovoril:

»Pozdravljena, slovenska brata!«
»Za vraga! Tudi vidva Slovence!«
In sva ponosna na to, Slovence dobite povsod, saj ste že slišali, kako poje pesnik: Največ sveta otrokom sliši Slavec.

In potem smo korakali vsi štirje, kakor starokranjski fantje, po sredi pločnika in se tako živahno razgovarjali, da je naše besede glas vzbujal občo pozornost. G. J. K. je bil celo tako ginjen, da je že intoniral tisto: Kranjski fantje, mi smo mi... Za božične praznike sem prejel od njega pismo, v njem piše med drugim: »Tistih trenutkov na St. Clairu ne bom pozabil. V tujini se šele človek zaveda, kaj je mati domovina.«

»Zdaj se pa za trenutek ustaviva in stopiva tja na levo,« meni g. Grdina, ko odpira in zaklepa avto.

Po tleh, štirih stopnicah se vzpenja na četverooglasto teraso. Proti cesti jo zapirajo srednje visoke arkade, na ostalih treh straneh pa se dviga živa in železna ograja, prepletena z zelenimi bršljanom. Sredina terase poživlja okrogel, iz belega marmorja izklesan ribnik; v njem se noč in dan igra nesteto srebrno in zlato pisanih ribic, ki jih senči širokoliatni lokvanj. Sicer pa je vsenaokrog tiho in mirno, skoraj nekam turobno, kaj se spodobi kraju nesrečnega spomina.

Tu, vidite, g. doktor, začne razlagati g. Grdina, je pred leti stala mestna osnovna šola. Neke dopoldne pa se med ponkom oglasi šolski zvonček, pomešan z obupnimi klici: Goril Goril! V hipu je bilo vse leseno poslopje v plamenih. Preplašeni otroci se vsujejo iz razredov kakor pobesneli čebele iz panjev in hite in skačejo k glavnemu izhodu. Pa joji! ne morejo ves. Vrata aimajo srca in se prav nič ne zmenijo za njihovo pretresljivo vpljito in kričanje. Vrata so se namreč odpirala na znotraj in zbegani otroci so z vso silo tiščali vanje in si tako sami onemogočili rešitev. V nekaj minutah je vseh 170 otrok postalo žrtev zrušenih gorečih tramov. O žalostni katastrofi pripoveduje tujen v arkadino vdolbino vzdajana bronasta plošča in medlo gorca leščerba.

Eno dobro pa je imela tudi ta tragična ne-zgoda. Od tedaj je v veljavi postava, da morajo biti šolska poslopja zidana, vrata in okna pa se morajo odpirati na zunan. In res sem vsepovsod opazil, da posveča oblasti šolam posebno pozornost. Državna šolska poslopja so že od daleč vidna. Zgrajena navadno na odprti in nekoliko vzpeti jasi iz rdeče in bele opeke in obdana od košatega drevja, odgovarjajo vsem modernim zdravstvenim predpisom. Pomaknjenost od ceste zmanjšuje prometni šum in ropot, lega proti soncu in razmeroma velika in številna okna pa dovajajo dosti svetlobe in obilo svežega zraka. Drveče avtomobile opozarja, na bližino šole običajni občestni napis — šolska čona — ki jo tudi na deželi v navadi. Na deželi sicer šolska poslopja niso tako razkošna kot v mestu, vendar so dosti prostorna, udobna in snažna. Spoznajo se po zvoncu, ki visi sredi strehe in vabi in kliče šolsko mladino od blizu iz daleč.

Po nadaljnji četrturi vožnji je avto zavil na mestno pokopališče in obstal pred Garfieldovim mavzolejem.

Ameriška pokopališča so od naših starokranjskih nekoliko razlikujejo. Običajnih gomil

tam ni videti. Tla so vzravnana in z zelenimi rušami pokrita. Za vedno sveže zelenje skrbhe avtomatične škropilnice, ki se venomer vrte in razpršujejo talno vodo v podobi drobnih rosnih kapljic. Zato je na prvi videz pokopališče podobno skrbno negovanemu vrtiču.

Tudi nagrobnih spomenikov v našem smislu ne poznajo. Navadno so dviga nad grobom nizki ovalni kamen s številko brez napisu. Vendar pa sem na katoliškem pokopališču opazil tudi mnogo prav umetniško izklesanih spomenikov, ki nalikujejo našim nagrobnikom.

Sicer pa je ves svet nalahko vofvot kakor ostalo mestno ozemlje. Zelenim tlom se kaj podajajo zelena košata drevesa, ki spominjajo na naše vrbe žalujke. Pokopališča so razmeroma prostorna in razsežna, ker mrličev navadno ne prekropavajo. Zvečine balzamirana trupla polagajo v četverooglasto krsto s prav malo vzbočenim pokrovom. Tako se trupla leta in leta ohranijo tudi zato, ker položijo na pokopališču leseno krsto v vrhajo cementno. Pripovedovali so mi primer. Neka družina je prepeljala svojega sinčka v rodno mesto. Izkopali so ga po nekaj letih in našli skoraj popolnoma nespremenjenega.

Nekako sredi mestnega pokopališča stoji sloveči Garfieldov mavzolej. Lahka vzpetina, ki obvladuje razgled na pokopališča in na spodaj ležeči del mesta, še pomnožuje njegovo umetno lepoto. Zato je ob vstopu v ta krasni mrtvaški hram pripomnil g. Grdina: »Zagotavljam vas, g. doktor, da vam bo ta umetniški kolos ostal v vednem spominu.« In prav je govoril. Tudi na tem mestu moram priznati, da sem mu še danes hvaležen, da me je tisto popoldne peljal ven.

Kaj pa je mavzolej? Mogočen in na znotraj vofel usgrogen spomenik, podoben našim kupolastim kapelicam. Ime je dobil po Mavzoleju, knezu pokrajine Karije v Mali Aziji. Sredi četrtega stoletja pred Kristusom so postavili hva-

Dve tri o slovenskem ljudskem šolstvu

V 26 slovenskih okrajih je skupno 860 ljudskih šol. Od teh je 837 državnih, 13 pa zasebnih. Ljubljana ima 4 zasebne šole, Maribor 2, po eno pa Celje, Gornji grad, Kamnik, Kočevje, Ljutomer, Novo mesto in Škofja Loka. Največ šol je v ljubljanski okolici, namreč 55. Vse osnovne šole imajo skupno 2702 oddelke, višje ljudske šole 1103 oddelke, skupnih oddelkov je 186, pomožnih razredov 31; skupno imajo ljudske šole v Sloveniji 4022 oddelkov. Otroških vrtcev je v Sloveniji 55 z 78 oddelki, zavetišča pa 17 s 24 oddelki.

Šol za manj nadarjene otroke je v Sloveniji 8 in 2 pripravljajna združena oddelka. Na teh šolah poučuje 16 učiteljev in 6 učiteljic, učenek je skupno 69, učencev pa 118, skupno 187, ki so razen 10 vsi iz Slovenije.

Vseh učiteljev v Sloveniji je 4154. V tem številu so všete tudi učiteljice na zasebnih šolah, učiteljice ženskih ročnih del in otroške vrtarice. Med učiteljstvom je 2628 učiteljic, 1625 učiteljev in 29 šolskih nadzornikov. Razrednih učiteljev pa je med temi 3157, med katerimi so tudi razrednice zasebnih šol. V meščanskih šolah je zaposlenih 67 ljudskoškolskih učiteljev, v šolskopravni službi 85, drugod pa 28. Učiteljic ženskih ročnih del je 67, otroških vrtaric 79, državnih veroučiteljev 24, predmetnih učiteljev je 35 in 10 pouka opravljenih upraviteljev.

V osnovnih šolah, to je v I., II., III. in IV. razredu je bilo lani 125.498 učencev, od teh 64.902 dečka in 60.596 deklic. V višji ljudski šoli pa je bilo skupno 49.381 učencev, od teh 23.331 dečkoy in 26.050 deklic. Uspehi učencev na osnovni šoli so povprečno dobri. Na osnovni šoli lani ni izdelalo 26.824 učencev, od teh 15.818 dečkov in 11.006 deklic, na višji ljudski šoli pa ni izdelalo 5657 učencev, od teh 3132 dečkov in 2525 deklic. Po vedenju pa so vsi

učenci tako osnovne in višje šole v ogromni večini ocenjeni z odličnim uspehom, namreč 134.845 učencev, s prav dobrim 32.285, z dobrim 5680, z neprimernim pa 1216. Med učenci je 171.709 Slovencev (h katerim so prištet tudi Srbi in Hrvatje), 74 Čehov, 4 Poljaki, 24 Rusov, 2312 Nemcev, 715 Madjarov, 14 Italijanov in 27 drugih narodnosti. Po veroizpovedi je 170.584 katoličanov, 332 pravoslavni, 503 grko-katol., 3354 protestantov, 4 muslimani, 45 Judov, 14 starokatoličanov, 33 drugih veroizpovedi in 10 brez vere. Starši učencev so: 108.204 kmetje, 46.743 delavcev, 9268 obrtnikov in industrijcev, 2021 trgovcev, 1298 svobodnih poklicev in 7345 uradnikov.

Japonske šole za neveste

Število japonskih deklet, ki se po dovršenih nižjih šolah vpisujejo na univerzo, ali ki se lotijo tega ali onega samostojnega poklica, je zelo majhno. Na Japonskem je taka navada, da se dekle čimprej mogoče poroči in postane pri hiši gospodinja. Če pa hoče postati dobra gospodinja, mora seveda, preden se poroči, obiskati posebne vrste gospodinjske šole, ki je na Japonskem precej drugačna, kot n. pr. pri nas. V tej šoli se mlade Japonke morajo naučiti marsikaj, če spada to v pravo gospodinjstvo, ali pa ne. Uče se poleg kuhe in šivanja tudi glasbe, slikarstva in tudi v vezenju cvetličnih šopkov se morajo izuriti. Če hočejo biti Japonke res dobre gospodinjše, morajo skozi vsa ta »šola za neveste«. V njej se lahko nauče prav vsega, kar japonska žena potrebuje v svojem poznejšem življenju.

Prve takšne šole so na Japonskem imele že pred nekakimi 10 leti. Njihov uspeh so je kmalu pokazali. Zdaj ima že skoraj vsaka japonska vas takšno šolo. Obiskujejo jo dekleta, ki so stara od 18 do 22 let. So to prav za prav nekakšni tečajji, ki trajajo po dve leti. V učenem načrtu so poleg omenjenih predmetov tudi praktično gospodinjstvo, pravo, zgodovina, pouk o lepem vedenju, pouk o negi dojenčkov, vzgoji otrok in drugo.

Učenke pa ne sede neprestano samo v šoli. Učiteljica jih pelje tudi na trg, kjer morajo same kupovati gospodinjske potrebščine, da se nauče to stvari tudi poceni kupiti. Ta šola rudi torej praktičen pouk. Učiteljice jih večini popeljejo tudi na ogled raznih blagovnih skladišč, tovarn in podobno. Da se dekleta izurijo v upodabljalni umetnosti, prirejajo te šole razne umetniške razstave, pogosto pa gojenke teh šol zahajajo v muzeje. Po vseh krajih pa te šole seveda niso enake, kajti razumljivo je, da morajo mestna dekleta znati že nekaj več, kot pa dekleta iz najbolj oddaljenih vasi, kjer življenje toliko ne zahteva od njih.

Japonske žene spadajo med najboljše žene na svetu. Pravijo, da tako potrpežljivih ni nikjer na svetu. So tudi zelo izobražene, neverjetno krepostne in imajo v največji meri vse lastnosti, ki jih morajo imeti dobre matere.

Sejmi

25. aprila: živ. in kram. Beltinci v Slov. krajini, Podbukovje v okraju Videm, Bučča, Ribavca, Vače pri Litiji, Radovljica, Začemburk, Grosuplje. Sv. Jurij pod Kumom in Mozelj. - 26. apr.: živ. in kram. Metlika. Semič. - 27. aprila: živ. in kram. Lukovica pri Kamniku, gov., kosj. in kram. St. Rupert. - 30. aprila: živ. in kram. Vel. Gaber.

V vsako hišo »Domoljuba«

leži meščani mesta Halikarnasa njesau in njegovi ženi Artemiziji veličastno nagrobno stavbo, ki je bila taka umetnina, da so jo prišievali med tako zvana sedmera čuda satrega sveta. Po tem vzorcu so pozneje postavljali mavzoleje odličnim vladarjem in tudi drugim zaslužnim možem. Na glasu so bili mavzoleji rimskega cesarja Avgusta in Hadrijana ter vzhodno-gotskega kralja Teodorika Velikega. Tako so tudi Clevelandčani počastili spomin svojega rojaka in 20. predsednika Združenih držav Jamesa Abrahama Garfielda, ki sau je dne 2. julija leta 1891 brezposelni Guiteau iz zasebnega mačkvanja pretrgal nit življenja.

Vstopila sva. V mali predveži je vpisna knjiga in prostor za strazarja, na levo pa vhod v kupolo. Sredi kupole je par stopnic, nižje okrogla vdolbina, ograjena z železnim omrežjem. Tu počivata Garfield in njegova žena v dveh bronastih, z mahagonijevo barvo prevlečenih krestah, ležečih na močnih kamnitih podstavkih. Sveti ženi in pol temi, ki vlada v teh umetniško poslikanih prostorih, daje še posebno tajinstven izraz električna luč, ki siplje s stropa noč in dan medle zarke na krsti.

Ko sem nekoliko postal in nemo zrl na minljivo zemsko slavo, se mi je porajal v duhu silčen spomenik mogočnega perzijskega kralja Kira. Vsa pa daja Azija se je tresla pred njim. V deželi Managretov pa je tudi njega dobitela v mlačevalna Nemeza. Odsekali so mu glavo in jo vrgli v meh, poln krvi. In potem so ga pokopali. Par stopnic je peljalo navzgor, par navzdol, sredi mavzoleja je stala zlata kresta s preprostim napisom: Jaz sam Kir Ahemenid. Tu pa: Jaz sem James Abram Garfield. A danes ni re Kira, ne njegove zlato kreste, ne dragocenega nagrobnega spomenika. Ostala je samo razvalina. To je človek in njegovo zemsko delo, A njegova neumrjajoča duša?

Odhajala sva, pa je že privozil nov avto in se ustavil pred mavzolejem. Kakor čebela v

panj: eni notri, drugi ven. Zato je vpisna knjiga vsako leto nova.

Zunaj, že na skrajni periferiji mesta, je sloveča lurska votlina. Na tisoče pobožnih src, posamič in v velikih skupinah, jo obišče vsako leto. Tudi Slovenci radi porumajo v to romantično ležeče zatišje. Sej ni tako dolgo, ko je še na tem mestu govoril prerano umrl slovenski duhovnik Jože Schuster. Zato je tisto popoldne tudi naju vleklo tja.

Na podnožju srodnje visokega in z drevjem obrabčenega griča izvira pohleven studenček. Tik nad njim se dviga v skalo vssekana votlina s kipom lurske Matere božje v naravni velikosti. Na levi od Marijine podobe je vzvišen prostor, prižici podoben, za govornika spodaj na prostorni terasi pa so udobne klopi in klečalniki za poslušalce. Vsa zunanost spominja na pravo lursko votlino in na prijazen ravnico pred njo. Zraven studenca je tudi več kozarcev, papirnatih in steklenih. Kakor v Lurdu, pripisujejo tudi tej vodi zdravilno moč.

Za trenutek poklekneva in priporočiva sebe, clevelandске rojake in ves Cleveland Marijine-mu varstvu. Takoj pa se pripodi kakor jata razposajenih vrabcev, kopica otrok, ki tudi pokleknejo, sklenejo roke in glasno molijo. Kako jih mora biti Marija vesela, ki tako ljubeznivo gleda nanje. Ljuba Mati, šurvaj jih, varaj jih! Z Bogom! Ne pozabi tudi nast!

»Zdaj pa hitro še na zadnjo postajo, na pristavo g. Jerneja Knavsca, kamor sva prav za prav danes v prvi vrsti namenjena,« je govoril g. Grdina, ko je z roko prijel za volan, z nogo pa pritisnil na gazolin.

Po kratki vožnji zapustiva mestno območje in kreneva v zeleno goščavo. Cesta se vije s hriba v hrib, zdaj pada v dolino, zdaj se vzpenja navkreber. Ptičji glasovi se kakor srebrni zvončki razlegajo naokrog, drevesa pa kakor začarano poslušajo. Le tu pa tam se je v njihovem vedrem in svežem listju prebudil ve-

trček ali pa se je morda poigral kak gozdni duh, Bog ve. Kako je moralo biti, ko je po teh zaraščenih krajih še svobodno stopal rdeči tudijanec z lokom na rami in s smrtnosno puščico za pasom, ko je še tod kar mrgolelo divjih zverij?

Dospela sva vrh klanca. Gozd se porazgubi, razgled se razširi, pred nama se razgrne obsežna visoka ravan. Še nekaj trenutkov in še sva na zaželenem cilju!

G. Jernej Knava je ravno prestopil prag svoje lične pristave. Ko naju je zagledal, je zdrknila preko njegovega obraza senca zadovoljnega nasmeška.

»Dobrodošla, draga prijateljca in gosta! Toda debelo piko sta zastavila. Zakasnila sta se. Kakor svetopisemski gospodar, sem tudi jaz že hotel reči svojim ljudem: Pojdite na razputje in povabite na svatbo, katerokoli najdete.«

Ko sva pa povedala, kaj vse sva si spotoma ogledala, se je nevihta hipoma razpršila in pokazalo se je znova blagodejno sonce G. Knava naju je povabil v hišo, naju seznanil z domačimi in nama po lepi staroslovenski navadi razkazal izbo, zgorajne prostore in zidano klet. Besede so mu kot prijetna godba polniče dušo. Mož je srednje rasti, bolj suhljat, v besedah in kretnjah pa mehak. Gre že v sedemdeseto leto, toda po obrazu in hoji bi mu se prisojil več nego pedeset. Priden kot ruzvilja, je zjutraj prvi na nogah, zvečer pa zadnji v postelji. Zemlje se drži kot klop kože. Le smrt mu jo bo izrgala iz rok. Njegove dobrohotne oči so kar vidno božale pristavo, sadovnjak, grede, senožet, gozdje. Hodé po vrtu je zdaj vtiral marelico, zdaj pokazal na bogato obloženo jablovo, zdaj je postal in se z ravnimi zvravnal, zdaj se zopet bolešno sladko nasmešnil.

»Ali ste stalno v tem tistem zavijaču?«
»Ne, največ bivam v mestu. Pristavo sem si postavil za stara leta. Tu bo potekal moj pokojnižon.«

Važne ugotovitve slov. zdravnika

V časopisu »Zdravje« je priobčil zdravnik dr. Ivo Pirč uvodnik, iz katerega pomembno slediše važne ugotovitve:

Slovenci gremo za zapadnimi narodi v pogledu bele kuge hitreje kakor v pogledu kulturne napredka. Znanjšanje rodnosti je očitvidno in ima svoj vzrok v dejanskem znanjšanju v zadnjih petih letih.

Velika večina prebivalstva Jugoslavije ne pozna takšnega zmanjševanja rodnosti, kakor je v Sloveniji. V padanju števila rojstev prednjačijo okraji Laško, Litija, Ljubljana-okol., Logatec, Mučobreg, Celje okol., Gornji grad, Črnomelj in Radovljica. Takaj je padlo število rojstev nad povprečjem za vse Slovenijo. Med temi okraji so štirje, kjer je bila preje za naše kraje zelo visoka rodnost, in sicer Laško, Litija, Gornji grad in Črnomelj. Vzrok strahotnega padanja rojstev v teh krajih bi bilo potrebno posebej raziskovati, dočim se ne šudimo hitreemu padanju rojstev v ostalih prej omenjenih krajih, saj so ti okraji blizu večjih mest in zato zelo dostopni vplivu meščanske miselnosti. Najmanj rojstev imajo pač oni okraji, ki imajo najnevarnejše slike z mestom in njegovim načinom življenja. Rodnost v mestih Ljubljana in Maribor je zelo majhna, mnogo manjša kot v najslabšem podeželskem okraju.

Na nizko rodnost vplivajo gotovo tudi mrtvo-rojeni, katerih smo imeli v zadnjem petletju 28 na 1000 rojenih. Vsekakor visoko število. Važno je tudi še dejstvo, da se ni število mrtvo-rojenih v primeri s prejšnjimi leti prav nič izboljšalo, to se pravi razmere in vplivi so ostali isti. Med najslabšimi okraji v tem pogledu sta Brezice in Radovljica, nato Maribor levi breg in Celje okolica. Med srednjimi so okraji Črnomelj, Novo mesto, Krško, Laško, Šmarje, Slovenjgradec.

Število nezakonskih otrok v Sloveniji presega vse druge kraje v naši državi, sklada pa se s številom, ki ga sicer vidimo v alpskih državah. Zanimivo je, da se n. pr. v okraju Maribor levi breg, rodi skoraj vsak tretji otrok izven zakona. V visokem številu nezakonskih otrok prednjačijo sploh Štajerska, kjer je povprečno vsak osmi otrok nezakonski, dočim je v kranjskih krajih koma vsak 15. v Beli Krajini pa komaj vsak dvajseti. Poudariti je potrebno, da je število 2500 nezakonskih otrok, ki se jih rodi v Sloveniji letno, od tega 2000 na štajerskem, resno socialno in zdravstveno vprašanje.

Kako pa je z umiranjem prebivalstva?

Čeprav ima Slovenija najugodnejšo umrljivost med vsemi pokrajinskimi Jugoslavije in čeprav je umrljivost tokom zadnjih let znatno padla, vendar je še marsikje in marsikaj mogoče prihraniti na ljudskem življenju. Tudi v vsaj državi je umrljivost manjša kot je bila, vendar izboljšanje ni tako močno in napreduje počasneje kot v Sloveniji. Dočim jih v zadnjih letih v Sloveniji umre 14—15 na 1000 prebivalcev (okrog 17.500 letno), znaša umrljivost po vseh drugih banovinah nad 16. Na kako nizko število se da n. pr. znižati umrljivost, kaže primer mesta Ljubljane, kjer znaša umrljivost v zadnjih letih le še 8—9 od 1000. Tudi nekateri podeželski okraji imajo še kar zavidljivo nizke umrljivosti, n. pr. Ljubljana okolica, Radovljica, Kraji, Kamnik, Laško, Litija, Logatec, Gornji Grad in deloma še Celje okolica, torej bivša Kranjska brez Dolenske in Bele Krajine, in tudi še Spodnja Štajerska. Slabi so, t. j. nad povprečjem vsi dolenski okraji, še slabše pa je Zgornja Štajerska s Prekmurjem, kajti dočim se je umrljivost na Dolenskem in v Beli Krajini v zadnjih letih popravila, posebno močno v Beli Krajini, se je na Zg. Štajerskem in v Prekmurju umrljivost povečala. Ta del Slovenije je torej v zdravstvenem oziru najslabši. — Vzrok leži v tem, da so tam vinčarski kraji, kjer je veliko kmečkega ubogstva in so podnebne razmere manj ugodne kot drugod. Pa tudi ljudstvo je tam zaostalo, suško in brezbržno, mnogo je tudi domačega alkoholizma.

Poglejmo še, ali se da ugotoviti, katera bolezen ali pojav povzroča po nekaterih krajih večjo umrljivost.

Ker število rojstev pada in ker bo brez dvoma padalo še naprej, postaja življenje vsakega novorojenčka dragocenejše. Tokom zadnjih let se izlopije v vsakem letu skoraj 4000 novih grobov

za otroke, umre v starosti do enega leta. To pomeni letno 4000 porodov brez hanka. V našem maloštevilnem narodu je to visoka postavka.

Primerjava Slovenije z drugimi deli države kaže sicer za nas ugodno lice. Ko pri nas umira vsak osmi otrokna deveti dojenček, preden stopi v drugo leto starosti, stoji drugi del države v tem oziru mnogo slabše. V savski banovini n. pr. umira vsaj peti dojenček, tam je najslabše. Vendar je te umrljivosti pri nas samo na prvi pogled dobra. Pri nas se namreč rodi najmanj otrok v vsej državi, zato bi jih moralo sorazmerno več ostati živih. Kraji, kjer se rodi na 1000 prebivalcev 30 otrok, morda še lahko prinesejo tako visoko umrljivost. Pri nas je umrljivost dojenčkov drago raskošje. Saj vemo, da so znanjšali pri kulturnih narodih umrljivost dojenčkov na 5 do 7 odstotkov, ne oziroma se na svetovno najmočnejše število od 27 odst. (Nove Zelandije). V Ljubljani znaša umrljivost dojenčkov le še 5%, povprečno v Sloveniji pa 12%.

Glede umrljivosti dojenčkov so na najslabšem zgorajštajerski okraji in ta okolnost doprinaša svoj delež k stanju glede splošne umrljivosti. Slabi so tudi drugi štajerski okraji razen Celja s Gornjega grada. Umrljivost dojenčkov v vseh drugih krajih — tudi v Beli Krajini — se giblje okoli povprečja.

Druga bolezen, ki v večji meri sodeluje na številu splošne umrljivosti je tuberkuloza. Število smrti zaradi jetlike pada v vsem svetu in tudi pri nas. Padanje je neprestano. Točnih podatkov iz drugih delov države nimamo in zato ne moremo primerjati. Vendar lahko rečemo, da je v drugih delih države umrljivost za jetiko mnogo večja kot v Sloveniji.

Jetika je v Sloveniji leta 1929 končnevejavno preučena biti najštevilnejši vzrok smrti in se je začela umikati drugim boleznim. Prav tako je jetika v naprednih zapadnih državah izgubljala na moči in se je umaknila kot vzrok umrljivosti po številu umrlih primerov na drugo, pote ali celo deseto mesto. Pri nas zasukrat še ni močno tako daleč, gotovo pa je, da se bo umrljivost zaradi jetlike zmanjševala še naprej. V zadnjih letih umre v Sloveniji na jetiko okoli 1800 ljudi, torej več kot polovico manj kot dojenčkov. Iz tega razloga je za nas prvo vprašanje umiranje dojenčkov, drugo vprašanje tuberkuloze.

Najmanjšo umrljivost na jetiko vidimo zopet v bivši Kranjski z Gornjim gradom in Laškimi. Izjemo dola v tem pogledu Kamnik, ki je slabši. Najboljši okraji so Radovljica, Ljubljana-mesto, Ljubljana okolica in Logatec, kjer je umrljivost manjša od 100 na 100.000 in je že blizu umrljivosti, ki jo najdemo v najnaprednejših deželah. Največja pa je umrljivost za jetiko v zgorajštajerskih in prekmurskih krajih, dočim je okoli povprečja na Dolenskem, v Beli krajini in v samostojnih mestih izven Ljubljane. Torej tudi tuberkuloza vpliva na številčno stanje splošne umrljivosti.

Na to številčno stanje splošne umrljivosti vplivajo še druge skupine bolezni, tako n. pr. bolezen krvnega obtoka (kap in srčna napaka). Ta skupina bolezni zavzema od leta 1929 kot vzrok smrti prvo mesto, ki jo je prej zavzemala jetika. Saj umre na teh boleznih v zadnjih letih povprečno 2900 ljudi, dočim jih je prej umiralo 1800. Narodno telo začenjajo z druge strani novi škodljivci. Najslabšo sliko v tem pogledu zopet kažejo vinorodni kraji, z izjemo Bele krajine, ki se uvršča med boljše okraje.

Od smrtnih primerov narašča še rak, ki je pred 15 leti zahleval letno 581 žrtev, dočim jih zdaj terja že 850 letno. Raste kot povod v kulturnem svetu. Največji dvig raka je v Prekmurju in na Štajerskem, najmanjši pa v drugih krajih bivše Kranjske, srednji pa v Beli krajini. Torej isti povoj kot za prej omenjene bolezni.

Hude nalezljive bolezni razen gripe, influence in pljučnice imajo tudi svoj delež na splošni umrljivosti, ki pa se je v zadnjih letih občutno zmanjšal. Dočim so te bolezni zahtevale v petletju 1929—1934 686 žrtev, znaša ta delež v petletju 1932—1936 le še 815 letno, torej se je znižal za več kot polovico.

Več kot od nalezljivih bolezni pada žrtev od nasilne smrti in sicer povprečno 870 letno v zadnjih letih, od teh znaša število samomorov 225 letno, umorov in ubojev 107, smrtnih neugod 536. Smrtna neugoda, umori in uboji prevladujejo v

vinorodnih krajih, z izjemo Bele krajine, ki stoji v tem pogledu med najboljšimi okraji.

Če povzamemo števila smrtnih vzrokov na posameznih skupinah bolezni, vidimo, da smo od 17.500 letnih smrtnih primerov v Sloveniji osegli v opisanih 4000+1800+2800+850+315+870 skupaj 10.635 smrtnih primerov, torej tri petine vseh smrtnih primerov na leto. Kakor so pokazale skušnje v drugih državah, se da s primernimi ukrepi vplivati na te tri petine v takem smislu, da se jih prepreči do neke najmanjše možne mere.

Kakor so smrtni primeri značilni za presojo zdravstvenega stanja, tako nam pomagajo to stanje oseniti tudi podatki o obsevanju prebivalstva neglede na končni izid bolezni.

Po letopišnih poročilih zbolvi v Sloveniji v zadnjih letih 6000 do 7000 ljudi letno na budih nalezljivih boleznih. Toľiko jih namreč zdravniki prijavijo oblastem. Število bolnih na jetiki pa se čeni najmanj na 30.000. Točnih podatkov glede jetike namreč ni, ker ta bolezen ni podvržena obvezni prijavi. Tudi o splošno bolnih nimamo nikakršnih podatkov. Od nalezljivih bolezni prihaja v poštev še trahom, ki ga je od 5000 do 6000, dočim število malaričnih bolnikov ne bo segalo čez 1000. Če seštejemo te številke, pridemo do zaključka, da je v Sloveniji vsak 25 človek nalezljivo bolan.

Popolnejšo sliko in točnejšo sodbo o zdravstvenem stanju kakoga kraja ali celotnega na podlagi razkrijuja budih nalezljivih bolezni. Kajti te bolezni se le redko in nerade kirijo tam, kjer je ljudstvo prosvetljeno, kjer žive ljudje v snagi, kjer ni pomanjkanja in bede in kjer sta zdravniška pomoč in bolniška nega razvita. To so ističasno pogoji za izboljšanje zdravstvenega stanja. Ljudsko zdravje ni vprašanje zase, marveč je v tesni zvezi z gospodarskim, družabnim in kulturnim stanjem v ljudstvu. Ljudsko zdravje ne more napredovati tam, kjer stoji ali celo nazaduje gospodarstvo. V družini, ki živi v pomanjkanju, bedi in zaostalosti ni priškovati ugodnega zdravstvenega razvoja. Zaradi te ozke povezanosti moramo z veliko gotovostjo sklepati, da so kraji, kjer ugotovimo ugodno zdravstveno stanje, tudi v drugih ozirih na boljšem, t. j. v gospodarskem, socialnem in kulturnem pogledu. Bolezni med ljudstvom so nam torej občutljiv glasnik ne samo za zdravstveno stanje, marveč tudi za vse druge razmere v prebivalstvu.

RADIO LJUBLJANA

Četrtek, 21. aprila: 18 Radijski orkester — 18.40 Sloveščina za Slovence — 19.30 Nac. ura — 19.50 Deset minut zabave — 20 Pevski kvartet »Fanteje na vasih, vmes plošče — 21 Prenos opere iz Benetk — 22.50 Poročila šah. kongresa v Ljubljani — Petek, 22. aprila: 18 Ženska ura — 18.20 Plošče — 18.40 Francoščina — 19.30 Nac. ura — 19.50 Mednar. gimnastična prireditev — 20 Radijski orkester — 20.50 Prenos evropskega orkestra iz Norveške — 21.50 Plošče — 22.50 Angleške plošče. — Sobota, 23. aprila: 18 Rad. orkester — 18.40 Najvažnejše določbe socialne pogodbe za izseljence — 19.50 Nac. ura — 19.50 Pregled sporeda — 20 Znanja politika — 20.50 Veselo jurjevanje. Sodelujejo člani rad. igral. družine, Fanteje na vasi in drugi — 22.15 Rad. orkester — 23 XX. mednarodni katoliški epsantski kongres. — Nedelja, 24. aprila: 8 Cimermanov kvartet — 9 Napovedi, poročila — 9.15 Prenos cerkvene glasbe iz franč. cerkve — 9.45 Verski govor — 10 Plošče — 11 Otroška ura — 11.30 Koncert. Sodelujejo člani ljublj. opere in Rad. orkester — 17 Kmetijska ura — 17.30 Bojan Adamič in njegov orkester, vmes vesele zgodbe — 19.50 Nac. ura — 19.50 Slovenska ura — 20.50 Radijski komorni zbor ob spremljevanju Rad. orkestra — 21.15 Koncert Rad. orkestra — 22.15 Harmonika. — Ponedeljek, 25. aprila: 18 Zdravstvena ura — 18.20 Plošče — 18.40 Slovstveni in kulturni dogodki okoli 1. 1846 - II. del — 19.50 Nac. ura — 19.50 Zanimivosti — 20 Koncert Radij. orkestra — 20.45 Plošče — 21 Spomin, koncert skladatelja Maurica Ravela — 22.15 Prenos lahke glasbe iz restavracije »Emona«. — Torek, 26. aprila: 18 Plošče — 18.40 Slovensko nar. občestvo — 19.50 Nac. ura — 19.50 Zabavni zvočni tednik — 20 Koncert Radij. orkestra — 21 Plošče — 21.10 Rondo - IV ura — 22.15 Rad. orkester in solosp. — Sreda, 27. aprila: 18 Mladinska ura

Kmečka zbornica pridno dela

O delu naše mlade kmečke zbornice nismo še dlje časa poročali ničesar, toda s tem nikakor ni rečeno, da bi se njeno pridno delo, kakor se ga je bila lotila takoj prve mesece svojega obdobja, kakorkoli zavrla ali celo ustavilo. Še več: njeno delo se vedno bolj poglablja in razširja, čeprav ga ni videti in siliti po cestah. Naj v naslednjem podamo našim bralcem zopet nekoliko pregleda o tem delu iz zadnjih 2 mesecev, ker smo pripravili, da tak pregled ne bo le seznanil samo prebrani, da tak pregled ne bo le seznanil našega kmečkega ljudstva z delovanjem te prepotrebne in prekorišne ustanove, temveč bo za naše kmečko ljudstvo prava šola za poznavanje kmetijske politike in najlepše uvajanje v zapletena vprašanja, od katerih je dandanes odvisna vsa usoda našega kmetijstva in našega kmeta.

Svojo sejo je imelo najprej predsedstvo kmečke zbornice, ki je obravnavalo dolgo vrsto važnih in perečih vprašanj. Tako postaja n. pr. pri nas važna, kaj bo z okrajnimi kmetijskimi odbori. Tem nalagajo razni zakoni celo vrsto dolžnosti in bi imeli nedvomno velik pomen, a kaj, ko pa nimajo prav za prav nobenih sredstev ter je njih obtožba večidel le na papirju. Glede na to je dala banaska uprava pobudo, da si zagotovijo kmetijski odbori stalna lastna sredstva, s katerimi bi mogli vršiti svoje naloge. Predsedstvo kmečke zbornice to namerno odobrava, a obravnaval jo bo še pristojen odbor zbornice.

Ponovno je razpravljalo predsedstvo tudi o usodnih posledicah zadnje spremembe Uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov, s katerimi bi izgubilo nekaj tisoč naših kmetov potrebno zaščito. Zbornica bo napela vse sile, da se vzpostavi prvotno stanje in stopi v to vrsto tudi v stik z ostalimi kmečkimi zbornicami v državi.

Kmečka zbornica vrbaske banovine je sprožila vprašanje občinskih taks in trošarin za proizvode in predmete, ki so kmetom potrebni. Ker je njih revizija res nujna in kmetom potrebna, se bo tudi slovenska kmečka zbornica pridružila tej akciji.

Ze par desetletij se pa pri nas načenja vprašanje stanoznega zavarovanja kmetov. Pred vojno so kmetje vrgli tozadevne dr. Krekove predloge, sedaj pa prihajajo ravno iz vrst kmetov samih neprestano pobude za to zavarovanje. Vprašanje je danes mnogo težje rešljivo nego je bilo v Avetriji in je sanj treba globokih in dolgotrajnih proučevanj. Kmečka zbornica se dobro zaveda, da je to eno izmed življenjskih vprašanj našega kmeta in se bo začela z njim temeljito pečati, čim bodo okoliščine le količnik dovoljevale. Za enkrat je o tem vprašanju predvidena posebna razprava na pripravljajoči se veliki kmetijski anketi v mesecu maju in videli bomo, do kakih zaključkov pridemo tam.

Oblasti neprestano priganjajo kmete, da že iz zdravstvenih razlogov uredijo gnojišča in slično. Kmetje priznavamo, da je ta pritisk umesten, toda na drugi strani bi bila dolžnost oblasti, da omogočijo kmetom dobavo cementa po znosnih cenah. Danes je pa polodaj tak, da je jugoslovanski cement v Egiptu cenejši nego pri nas doma. Zbornica bo storila, kar je v njeni moči, da pride kmet do cenega cementa.

Razen predsedstva je zboroval v zadnjem času tudi vinarski odtsek zbornice. Iz burnih in deljenih mnenj o novem banovinskem pravilniku za pobiranje trošarin na alkoholne pijače, ki so se pojavljala pred kratkim v naši javnosti, je razumljivo, da se je pečal tudi vinarski odtsek KZ v prvi vrsti s tem vprašanjem. V temeljiti razpravi je bilo ugotovljeno, da je velik del trdot pravilnika že omiljen, glede še preostalih je pa tudi upati, da jih kmečka zbornica še doseže pri banški upravi, tako zlasti to, da se dovoli vinogradnikom direktna mala prodaja vin brez trošarin, da se dovoli 7-8% kala in da se vinarske zadruge izenatijo z vinogradniki.

Jako važno vprašanje za naše vinogradnike so tudi zadružne vinske kleti. Za podpiranje teh ima država na razpolago prav znatna sredstva, toda pogoji za pridobitev teh podpor so za slovenske vinogradnike skoraj neizpolnljivi, zato bo naredila KZ vse korake, da se prilagode tudi našim razmeram. V tesni zvezi s temi vprašanji so tudi neznosno visoke cene modre galice. V tem pogledu bo storila zbornica odločne korake, o čemer bomo pa še posebej poročali.

Po mnogih vinorodnih krajih postaja jako pereče tudi vprašanje obnove vinogradov. To priliki bo treba izrabiti, da se naše vinogradništvo

K-IZM- ZASTONJ

prav temeljito preuredi tako glede sort vina, kakor tudi glede lege vinogradov in da ee izločijo vse slabe in neprimerne vrste, istočasno pa odstrani vinogradi tudi iz neprimernih leg. Obnova se bo morala vršiti z znatno javno podporo in pod strogim strokovnim nadzorstvom, kajti le v tem primeru bodo mogla naša vina vsdržati hudo konkurenco. Ni se pa moglo ob tej priliki rešiti še vprašanja sajenja sizzabelek, ker so v tem pogledu mnenja vinogradnikov samih jako različna.

Zadnje čase pri nas od leta do leta narašča važnost sadjarstva; zato je nujno potrebno, da se poseviti temu vprašanju šim največja pažnja. Kmetijsko ministrtvo pripravila posebno uredbu o kontroli sadja, ki je pa prav tako nesprejemljiva, kakor večina takih načrtov, ki prihajajo iz Belgrada. Tudi se državna trgovinska politika vse preveč omejuje le na skrb za izvoz srbskih in bosenskih siliv, dočim zanemarja skrb za naša jabolka. Poskrbeti bi bilo treba tudi za izvoz posušenega sadja.

Ze iz tega poročila o seji predsedstva in vinarakega odtseka je vnovič razvidno, kako budno stoji naša mlada kmečka zbornica vkljub skromnim razmeram na straži za vsestranske koristi našega kmeta in kako ji ne uide prav nobeno vprašanje in noben pojav, da se ne bi takoj zavzela za interese našega kmečkega ljudstva. Ze danes zato ročemo, da se naši upi vanjo niso varali.

Čudodelni molk

Zivel je gospod dekan; Tavčar se mu je reklo. Blaga gorenjska grčal Pasel je dolenjske ovce.

K temu dužnemu pastirju se je nekoč zatekla težko preizkušena žena. Mož je bil pijanec. Naj ji svetuje, kako bi moža odvadila te strasti. In možakar je malo pomislil, nato je dejal: »Vem za zdravilo, toda izdati me ne smeš. Vzemi s seboj to zelenko, voda je v nji. Ko pride mož domov spet nadelan, nagni vpričo njega, a tekočine ne požri, dokler ne bo legel in zaspal.«

Ce bi to res pomagalo, si je mislila žena, bi pila tudi jaeh. Vsa teden je premišljevala in komaj čakala nedeljakega večera.

Prišel je mož. Pijan. Vpričo njega je nagnila steklenico, ki jo ji je dal gospod. Osuplo jo je gledal pijani mož. Kje so danes glasni leviti? A bil je vesel, da je ostala tako tiha in mirna, čeprav je nekaj prekladala po ustih. In ko je žena pogoltnila tekočino, ki jo je ves čas držala v ustih, je mož že zadovoljno smrčal. Vsaka beseda, ki bi jo sedaj izpregovorila, bi bila kot dih, ki ga odnese veter.

Vsakokrat, ko je prišel mož pijan, je pokusila to zdravilo, ne vedoč, kam so merile gospodove besede, ko ji je to svetoval.

In šele, ko se je voda bližala dnu in je mož prihajal trezen domov, je spoznala, da ga je samo njena molčenost spanetovala.

O, molčenost, zlata sil!

(Po ustnem izročilu.)

Vroča kri. Na leto in pol zapora sta bila obsojena dva pristaša Mačkovega gibanja, ki sta se lani na dan proslave Mačkovega rojstnega dne udeležila pretepa in s kolom do smrti pobila političnega nasprotnika. 19. julija so kmetje v Kupincu na najbolj svečan način proslavili rojstni dan svojega voditelja, ki preživlja svoj odmor vedno na svojem posestvu v tem kraju. Ves dan so se vrstile zabava za zabavo, ples za plesom. Zvečer pa sta se sreli vasi srečali dve skupini vaščanov različnih političnih prepričanj. Kmeta Josip Pavlovič in Stjepan Maletič sta bila najbolj vročekrvna in sta v prepiru potolkla Josipa Kosoviča, da je nesrečnik na posledicah umrl.

Zastoj zidate cerkve in šola in zaman prirejate misijone, ako ne znate uporabljati orožja katol. časopisja.

V vsako hišo »Domoljuba«!

Prvovrstna in cenena v veliki izbiri nudi

Tyrševa cesta 51
Kavarna Majcen

Ona (boječe): »Ampak, možek, tvoj kašelji mi pa ni prav nič všeč.«
On: »Tudi meni ne, ampak pri najboljši volji ne spravim boljšega skupaj.«

Gospodinja: »Ne morem nič dati, jih preveč prihaja.«

Berač: »Vi tudi nič ne daste, čeprav nobe-nega ni.«

Semena

domače črne detolje, bannaške lucerne, grabore, raznih trav in koruze za sejanje, dobite v najboljši

kakovosti pri tvrdki **Fran Pogačnik s. z. o. z.**
Tyrševa (Dunajska) cesta 33 — Javna skladišča

V kupeju brzovlakca so se vozili Slovenec, Nemec, Anglež in Francoz, ter se menili o pravopisu in izgovorjavi jezikov. Anglež pravi: Mi pišemo: a-l-l-r-l-g-h-l, izgovarjamo pa, olrajt (prav), Francoz nato: Mi imamo pa besedo, ki jo pišemo m-o-n-s-i-e-u-r, izgovorimo pa, meseje (gospod), Mi Nemci pa pišemo Pferd, izgovarjamo pa Gaul (konj). »Naš pravopis pa poseka vse vašec se je oglašil Slovenec »mi n. pr. pišemo loncec, izgovarjamo pa piskerc.

ZDRAVJE

s pomočjo lastnosti zdravilnih zelišč z uporabo »Hersan čaja«, mešanice posebnih zdravilnih bilk po predpisu Dr. R. W. Pearsona, šef-zdravnika v Bengaliji (Angl. Indija).

Z dolgoletnimi izkušnjami je dognana vrednost »Hersan čaja« in to z brezdvomnim uspehom pri obolenjih: poapnenje žil, boleznii kroženja krvi, ženske bolezni, bolečine ob menstruaciji (mesečno perilo) migrena, reumatizem, boleznii ledvic, jeter, motnje v želodcu, zastrupljenja, neradne stolice, protin, obolenja na čreveh, hemoroidi, splošno in prenašlo odebelenje in proti zgagi. — »Hersan čaj« se dobiva samo v originalnih omotih v vseh lekarnah.

Reg. S. br. 14001 — 1935.

Mali oglasnik

Vsaka drobna vrstica ali nje prostor vojta za enkrat Din 5.—. Naročniki »Domoljubca« plačajo samo polovico, ako kupujejo kmetijske potrebščine ali prodajajo svoje pridelke ali iščejo poslov oziroma obrtniki pomočnikov ali valencev in narobe.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Poštenega blapca

vajonega kmečkih del talco sprejemem. Zgor. Šiška 11, Ljubljana VII.

Iščem deklo mlado, pošteno za pomoč v gospodinjstvu za takoj. Škrjanc Anton, mesar, Šolski drevored, Ljubljana.

Kolesa najnovejši letošnji modeli v največji izbiri še od Din 550— naprej. — Nova trgovina, Ljubljana, Tyrševa cesta 36, (nasproti Gospodarske zveze).

Mošova esenca Mošilo

Z našo umetno esenco Moštin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izborno, oboljno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 steklenici za 150 litrov Din 30—, po pošti Din 35—. 2 steklenici po pošti 55 Din. — Prodaja Drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ulica 1.

Vseh vrst oblačil

v ogromni izbiri moškega sukna, perila l. t. d. kupite najceneje pri Presker, Ljubljana, Sv. Petra cesta štev. 14.

Klepec pošten in zanesljiv, pod 16 let star, se sprejme. — Draksler Anton, Mayšiče št. 7, p. Smlednik.

Nova hiša naprodaj v Zgor. Jaršah zraven tovarne. — Vprašati v gostilni Kosem fatotam.

Nov redilni prašek

»REDINE« za prašiče. Vsak kmetovalec si lahko hitro in z malimi stroški zredi svoje prašiče. Zastuje samo 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zavitek 6 din, po pošti 12 din; 3 zav. po pošti 24 din. Uspeh vam je zagotovljen. Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ulica 1.

Krojaškega vajenca z vso oskrbo v hiši takoj sprejemem. Pavlič Joško, krojač, Kranj, Klanc štev. 12.

Pekoškega vajenca

sprejemem. Hrana, stanovanje v hiši. Kokalj Franc, Dev. M. v Polju.

Kmečkega fanta

pridnega in poštenega, sprejemem takoj. Prižan št. 2, Št. Vid nad Ljublj.

Službino sprejemem

na malo kmetijo, Dravije št. 87.

Klajca vajenega konj

in kmetijskih del. sprejemem takoj. F. Kandušar, Mengeš.

Lepo posestvo

10 minut od postaje na Štajerskem, sončna lega, na prodaj po ugodni ceni. — Ponudbe na upravo »Domoljubca« pod »Posestvov« štev. 5998.

Enostanovanjsko hiše

novi, 3 sobe, klet, z vrtno prodam. Cena Din 37.000—. Poizve se: Črnuče 62, Ležica.

Priložnostni nakup

Večja partija prvovrstnih koles in šivalnih strojev, še prav malo rabljenih, po neverjetno nizkih cenah na prodaj pri »Promet«, nasproti Križanski cerkve. Tudi ob nedeljah dopoldan na ogled.

Poročim pošteno.

samostojno deklo starejših let ali vdovo brez otrok, ne glede na premoženje ali denar. Sem starjši delavec z dobrim posestvom. Ponudbe poslati na upravo Domoljuba št. 5861. Tajnost zjamčena.

Kozolec

6 oken, dvojni, dobro ohranjen, kočija eno ali dvovpredna z oljnatimi osmi, vse ugodno naprodaj. — Vprašati: Jeraj Ivan posestnik in gostilničar, Smarje pri Sevnici.

Nazpisana je sledba

organista in cerkvnika. — Zupolja Boštanj.

kalijo najbolje.

Zahtevajte jih povsod!

Sodnik: »Ste bili že kdaj kaznovani?«

Priča: »Da, некоč sem morala plačati dvojno poštnino za pismo brez znamke.«

Fraucica: »Mama, vi pravite, da velike ribe potrejo male sardine. Ja, kako pa škatlice odpro?«

Hranilne knjižice,

vrednostne papirje, delnice, 3% obveznice vnočujem po najvišji ceni takoj v gotovini.

Kupo-prodaja napremičnin

Kupujte srečke državne razredne loterije v moji kolekturi »VRELEC SREČE«.

Al. Planinšek, Ljubljana, Beethovnova 14

Zdravnik: »Danes pa že mnogo lažje kašljate.«

Bolnik: »Sem se pa tudi vso noč vadil!«

»Oče, ali ste si že kdaj dali zob izdreti?«
»Na stotine že, fant, na stotine.«

GAMA izdelak najboljši, enak inozemskim, nad polovico cenejši, 10-letna garancija, štedilnik vseh velikosti izdeluje

Podržaj Ciril, lg 147 pri Ljublj.

Tončka je bila sila zgovorna, zato jo je neki časopis zaposlil za nabiranje oglasov. Ko je prišla k Tamarici, je takole pričela: »Nič ni uspešnejšega v trgovskih poslih kot dobra časopisna reklama. Povedala vam bom primero: Ako raca zleže jajce, je tibo, kokoš pa kokodaka ven v svet. In kaj sledi s tega? Vse povprašuje po kokošjih jajcib, za račje pa se nihče ne zmeni.«

Manufakturo

po ugodnih cenah in veliki izbiri dobite pri

Oblačilnici za Slovenijo - Ljubljana

Tyrševa cesta 29 (hiša Gospodarske zveze)

V račun sprejemamo za vse vrste blago tudi hranilne knjižice članic Zadrudne zveze v Ljubljani.

Bogoljub

najboljši in najlepše opremljeni nabožni mesečnik v naši državi. Ima vedno lepe slike v bakrotisku. Pišite, da ga Vam pošljejo na ogled. Naslov: »Bogoljub«, Ljubljana, Jugoslov. tiskarna.

Preklit. Gale Ana in Zupančič obžalujeta kle-vete napram Slapničar Mariji iz Trebeljevega in se zahvaljujeta za odstop od tožbe.

V VSAKO HISO »DOMOLJUBA«

»Domoljub« stane 38 din za celo leto, za inozemstvo 66 din. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljubca«, naročilno, in-rate in reklamacije pa uprava »Domoljubca«. — Oglasi se zaračunavajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečija. — Urednik: Jože Košiček. — Za jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč.